

Härkätie: Laaja hyvinvointikertomus 2013-2016

Hyvinvointikertomus valtuustokaudelta 2009-2012 ja hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2013-2016

Hyväksytty

Kertomuksen vastuutaho ja laatijat (viranhaltijat, luottamushenkilöt, työryhmät):

Härkätien hyvinvointikertomuksen ohjausryhmä:

sosiaali- ja terveysjohtaja Tarja Miikkulainen, hallintosihteeri Sari Vahtera, hallinto- ja sosiaalijohtaja Jukka Matilainen, sosiaaliohjaaja Riitta Raitanen, sosiaalijohtaja Iris Paalu, rehtori ja sivistystoimenjohtaja Janne Ahlqvist, sosiaalijohtaja Liisa-Anneli Holmberg, vanhustyönjohtaja Maria Vesala

Kosken työryhmä:

Hallinto- ja sosiaalijohtaja Jukka Matilainen, lastensuojelun sosiaalityöntekijä Anni Vääri, perheohjaaja Fiinu Seppä, sivistysjohtaja Mirja Rautavuori-Lehtinen, ala-asteen rehtori Annikka Savela-Kirjonen, yläasteen rehtori Jouni Karvonen, koulupsykologi Marjaana Leino, kouluterveydenhoitaja Marika Riitamaa, varhaiskasvatusjohtaja Piritta Sihvonen, vapaa-aikasihteeri Päivi Peuranto, diakoni Katri Tuori, terveyskeskuslääkäri Maarten De Vocht, nuorisovaltuuston edustaja Aliisa Haapanen

Liedon työryhmä:

Liedon kunnan johtoryhmä

Marttilan työryhmä:

sosiaalijohtaja Liisa-Anneli Holmberg, sosiaaliohjaaja Marika Hirvensalo, vanhustyön johtaja Maria Vesala, Ritva Maijala ja opettaja Anne Mäkelä.

Tarvasjoen työryhmä:

kunnanjohtaja Oili Paavola, hallintojohtaja Outi Laikko, sosiaalijohtaja Iris Paalu, rehtori ja sivistystoimenjohtaja Janne Ahlqvist ja tekninen johtaja Tapani Lehto

Lasten, nuorten ja perheiden väestöryhmää käsittelevä työryhmä:

perhe- ja sosiaalipalvelujohtaja Tarja Jalonen pj., Lieto

rehtori ja sivistystoimenjohtaja Janne Ahlqvist, Tarvasjoki

Heidi Elo, Lieto

toiminnanjohtaja Raija Haataja-Nurminen, MLL

vs. varhaiskasvatusjohtaja Reija Helenius, Lieto

erityisnuorisotyöntekijä Riikka Helenius, Lieto

vt. sivistysjohtaja Sanna Hirvola, Lieto

sosiaalijohtaja Liisa-Anneli Holmberg, Marttila

sosiaalityöntekijä-lastenvalvoja Eija Kiesiläinen, Lieto

apulaislääkäri Krista Korhonen, Lieto

Ritva Maijala, Marttila

Päivi Peuranto, Koski

Anne Mäkelä, Marttila

suunnittelija Juha Mäki, Lieto

Nuorisovaltuusto

sosiaalijohtaja Iris Paalu, Tarvasjoki

lastensuojelun sosiaalityöntekijä Päivi Virtanen, Lieto

Työikäisten väestöryhmää käsittelevä työryhmä:

Johanna Mäkinen pj., Lieto

Päivi Peuranto, Koski

Matti Karttunen, Tarvasjoki

Soile Nieminen, Lieto

erityisliikunnanohjaaja Katriina Lönnqvist, Lieto

sosiaalityöntekijä Jani Välimäki, Lieto

sosiaalityöntekijä Mari Männikkö, Lieto

sosiaaliohjaaja Marika Hirvensalo, Marttila

toiminnanjohtaja Taina Päätalo, 4H-yhdistys

Ikääntyneiden väestöryhmää käsittelevä työryhmä:

vanhuspalvelujohtaja Ulrika Lundberg pj., Lieto

Minna Löppönen, Lieto

Raija Tenhunen, Tarvasjoki

Päivi Peuranto, Koski

Outi Haijanen, Liedon seurakunta Suurella sydämellä -vapaaehtoistyö

vanhustyön johtaja Maria Vesala, Marttila

terveystarkastaja Matti Palkèn, Lieto

rakennustarkastaja Jani Kreula, Lieto

vanhus- ja vammaisneuvoston edustaja Sauli Ahopelto

kotihoidon esimies Ritva Isotalo-Rahkonen, Lieto

Vammaisten väestöryhmää käsittelevä työryhmä:

fysioterapiayksikön esimies Leena Nikulainen pj., Lieto

rakennustarkastaja Jani Kreula, Lieto

toimitusjohtaja, isännöitsijä Tapio Hänninen, Lieto

sosiaalityöntekijä Hannele Leppänen, Lieto

kotihoidon sairaanhoitaja Tiina Ylinen, Lieto

Tapulikujan koulun ohjaaja Timo Kiukainen, Lieto

kehitysvammaisten palveluohjaaja Anu Torvela, Lieto

vammais- ja vanhusneuvoston edustaja Timo Paavilainen

ryhmäkodin vastaava Carita Enberg, Tarvasjoki

Riitta Raitanen, Koski

sosiaalityöntekijä Anni Vääri, Koski

sosiaalijohtaja Liisa-Anneli Holmberg, Marttila

OSA I PÄÄTTYVÄN VALTUUSTOKAUDEN ARVIOINTI

1. Hyvinvointitiedon ja tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Yhteenveto ja johtopäätökset havainnoista ja arvioinneista

Koskella alle kouluikäisten lasten määrä on kasvanut viimeisinä vuosina tasaisesti. Härkätien kunnista Koski on ikääntynein. Yli 75-vuotiaita oli noin 13 prosenttia vuonna 2012 ja yli 85-vuotiaitakin noin kaksi prosenttia. Työikäisen väestön määrä on alle koko maan tason. Edellisistä johtuen huoltosuhte on heikentynyt viime vuosina. Yksinhuoltajaperheiden määrä on vähentynyt selvästi vuodesta 2009 lähtien ja on tällä hetkellä alle koko maan tason. Yhden hengen kotitalouksia on paljon, mikä selittyy ikäihmisten suurella väestöosuudella. Kosken elinkeinorakenteesta johtuen työperäinen maahanmuutto on voimistunut viime vuosina voimakkaasti.

Liedossa huoltosuhte on heikentynyt vuodesta 2010 lähtien, mutta on edelleen hyvällä tasolla. Yli 85-vuotiaiden määrä on vertailualueisiin nähden pieni, mutta ikääntyneen väestön määrä on kasvanut viime vuosina. Yli 85-vuotiaiden määrä tulee lähes kaksinkertaistumaan vuoteen 2020 mennessä. Työikäisen väestön määrä on laskenut koko tarkasteluajanjakson ajan vuodesta 2007 lähtien. Liedossa on tavoitteena, että väestöstä puolet on työllisiä. Vuonna 2011 määrä oli noin 47 prosenttia. Työttömien määrä kasvoi vuonna 2008, mutta kääntyi laskuun vuonna 2010. Vuonna 2012 Liedon työvoimasta oli työttömänä 5,5 prosenttia. Yhden hengen asuntokuntien määrä on kasvanut koko ajan ja ikääntyneen väestön lisääntyminen tulee lisäämään pienten asuntojen tarvetta entisestään.

Marttilassa lapsiperheiden määrä on kasvanut vuodesta 2008 lähtien selvästi. Näin ollen myös alle kouluikäisten lasten määrä on kasvanut vuodesta 2010 lähtien voimakkaasti, mikä on näkynyt varhaiskasvatuksessa ja koulussa. Marttilassa on Kosken tavoin myös ikääntynyt väestö. Vuonna 2012 noin kymmenen prosenttia väestöstä oli yli 75-vuotiaita. Yhden hengen kotitalouksia on paljon, mikä selittyy ikäihmisten suurella väestöosuudella. Yksinhuoltajaperheitä on vähemmän kuin maakunnassa ja koko maassa keskimäärin.

Tarvasjoella alle kouluikäisten lasten määrä on ollut aivan viime vuosina laskeva, mutta kääntynyt nousuun vuonna 2011. Maakuntaan ja koko maahan nähden lapsia on enemmän Tarvasjoella. Lapsiperheiden osuus perheistä on suurempi kuin Marttilassa ja Koskella, mutta pienempi kuin Liedossa. Yksinhuoltajaperheiden osuus lapsiperheistä on kasvanut vuodesta 2009 lähtien selvästi. Vuonna 2012 vajaa kymmenen prosenttia kunnan väestöstä oli yli 75-vuotiaita. Heistä noin puolet asui kuitenkin yksin omassa kodissaan.

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Härkätien kunnissa 0-6-vuotiaiden lasten määrä on kasvanut viime vuosina. Liedossa 0-6-vuotiaita lapsia on noin kymmenen prosenttia väestöstä, joka on enemmän kuin maakunnassa ja koko maassa keskimäärin. Myös Koskella ja Marttilassa lasten määrä on kasvanut kolmen viimeisen tilastointivuoden aikana. Myös 7-15-vuotiaiden lasten ja nuorten määrä on Härkätien kunnissa maakunnan ja koko maan keskiarvon tasolla tai jopa enemmän. Lapsiperheiden määrä on suurin Liedossa ja pienin Koskella. Tarvasjoella on paljon lapsiperheitä verrattuna muihin Härkätien pieniin kuntiin. Marttilassa lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on kasvanut tasaisesti vuodesta 2008 lähtien. Keskimäärin Härkätien kunnissa on enemmän lapsiperheitä kuin maakunnassa ja koko maassa keskimäärin. Yksinhuoltajaperheiden osuus lapsiperheistä on suurin Koskella ja Tarvasjoella. Tarvasjoella yksinhuoltajaperheiden määrä on ollut tasaisessa kasvussa viimeisinä tilastointivuosina. Kaiken kaikkiaan Härkätien kunnissa on vähemmän yksinhuoltajaperheitä kuin maakunnassa ja koko maassa.

Turvallisen ja osallistavan toimintaympäristön varmistaminen

Tavoitteena on varmistaa liikenteen sujuvuus ja turvallisuus lasten ja nuorten näkökulmasta. Kevyen liikenteen väylien kehitetään kaikissa Härkätien kunnissa tarpeita vastaavaksi. Eri väestöryhmien tarpeet otetaan huomioon myös kaavoituksessa. Joukko- ja palveluliikenteen kehittämisen ja lisäämisen yhteydessä selvitetään myös koulukuljetusten toimivuus alueella. Alueella toimivien nuorisovaltuustojen esitykset huomioidaan asuin- ja liikenneympäristöä suunniteltaessa.

Tavoitteena on varmistaa asuin- ja elinympäristön turvallisuus ja terveellisyys sekä toimitilojen tarkoituksenmukaisuus, viihtyvyys ja turvallisuus. Vuoden 2013 aikana erityisesti Liedossa on kohdattu koulujen sisäilmaongelmia. Asia koskettaa yleisesti ottaen kaikkia kunnan palveluja ja tiloja, joissa palveluja tuotetaan. Yhteistyötä tulee kuluvalle valtuustokaudella kehittää siten, että kiinteistöjen kuntotarkastukset, koulujen terveystarkastukset, kouluterveydenhuolto ja työterveyshuolto muodostavat järkevän kokonaisuuden koko Härkätien alueella. Työtä kehitetään pitkäjänteisemmin ja systemaattisemmin. Kuntotarkastusten perusteella tehdään sisäilma- ja peruskorjausinvestointien pitkän aikavälin suunnitelma.

Ehkäisevän toiminnan järjestämisessä on tärkeää, että järjestöjen palvelut integroidaan suunnitelmallisesti mukaan kuntien peruspalveluihin. Tällöin voidaan lisätä universaalia, kaikille lapsiperheille tarkoitettua vanhemmuuden tukea. Tällöin myös päivähoidon piiriin tulee vähemmän lapsia, mikä on kunnalle edullisempaa. Erityisesti pienemmissä kunnissa järjestöjen toiminta on arvokas lisä kunnan palveluiden rinnalle. Kuntien, järjestöjen ja seurakunnan yhteistyön tulee olla saumatonta ja jokaisen toimijan kohdalla on mietittävä työnjaon kohdentuminen. Monessa kunnassa on lopetettu avointa toimintaa, vaikka

ennaltaehkäisyn näkökulmasta avoimella toiminnalla on erityinen merkitys. Tästä syystä järjestöyhteistyön kehittäminen on entistä tärkeämpää, jotta avointa toimintaa voitaisiin tulevaisuudessa tarjota organisoidummin ja systemaattisemmin.

Varhaisen välittämisen periaate ohjaa toimintaa

Tavoitteena on, että lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarjotaan oikein ajoitettua ja oikein mitoitettua tukea, jolla ehkäistään ongelmien syntymistä ja orastavien ongelmatilanteiden laajenemista ja vaikeutumista. Kuntalaisten omia voimavaroja vahvistetaan ja tuetaan sekä varmistetaan, että palvelut ovat helposti saavutettavat ja yhteydet palvelujärjestelmän ja kotien välillä toimivat.

Kodinhoitoapua saaneita lapsiperheitä on ollut selvästi enemmän Tarvasjoella kuin muissa kunnissa. Tarvasjoella tehtiin tietoisesti lastensuojelun palvelurakennemuutos jo 2000-luvun alkupuolella. Tuolloin otettiin käyttöön varhaisen välittämisen malli, jonka osana perustettiin perhetyöntekijän tehtävä. Perhetyötä on tehty myös ilman lastensuojeluasiakkuutta. Lapsiperheet ovat saaneet myös kodinhoitoapua. Kalliilta lastensuojelun pitkäaikaisilta sijoituksilta ja huostaanotoilta on vältytty ja kustannuksia on kyetty hillitsemään, kun työpanos kohdistuu korjaavan työn sijasta ennaltaehkäisyyn. Härkätien kunnista Marttilassa lastensuojelun avohuollossa olevien lasten määrä on korkealla tasolla. Toivottavaa olisi, että lapsiperheiden kanssa tehtävää työtä organisoitaisiin uudelleen niin, että varhaisen välittämisen periaate toteutuisi yhteistyössä eri hallinnonalojen kanssa.

Liedossa avohuollossa olleiden lasten määrä on pysynyt suhteellisen vakaana ja sijoitukset ovat vähentyneet. Vuosina 2009-2012 Liedossa on ollut kaksi perhetyöntekijää, jotka ovat työskennelleet sekä lastensuojelun asiakasperheissä, että varhaista tukea tarvitsevilla lapsiperheillä, jotka ovat ohjautuneet palvelun piiriin useimmiten lastenneuvolan kautta. Vuonna 2013 saatiin Lietoon kolmas perhetyöntekijä. Lisääntyneen resurssin ansiosta pystytään tarjoamaan tukea useammalle lapsiperheelle ja vähentämään lastensuojelun avohuollon tukitoimien ostopalvelukustannuksia. Asiakasperheiden määrä on ollut keskimäärin 33 perhettä/vuosi. Tarve lapsiperheiden kodinhoitoavulle on Liedossa kuitenkin kasvanut, sillä asiakkuuden kestot ovat pidentyneet palvelun voimassaolon myötä, koska kyseiset perheiden tilanteet eivät muutu lyhyessä ajassa. Lyhytkestoisen kriisiluonteisen avun tarve on vähäistä.

Lietoon perustettiin v. 2011 alusta alkaen sosiaalityöntekijän virka, jonka tehtävänkuvaan kuuluvat lastenvalvojan tehtävät sekä ehkäisevän lastensuojelutyön/varhaisen tuen työn varmistaminen sosiaalityössä. Sosiaalityöntekijä on osa perheneuvolan työtiimiä. Liedon varhaisen tuen työstä on yhteistyössä kunnan lapsiperheiden ja nuorten palveluiden (=peruspalveluiden) kanssa kehitetty malli, jonka mukaisesti varhaisen tuen sosiaalityöntekijä voi työskennellä monialaisesti kaikkien kunnassa toimivien peruspalveluiden sekä järjestöjen ja seurakunnan jne. kanssa. Mallia kehitetään

edelleen jatkuvasti. Tavoitteena on juurruttaa työ osaksi kunnan palveluvalikkoa siten, että jokainen taho mieltäisi työn yhtenä vaihtoehtona lapsen kanssa työskenneltäessä, sekä kehittää varhaisen tuen ja ehkäisevän lastensuojelun työtä edelleen siten, että lapset saisivat tukea omien tarpeidensa mukaan joustavasti sekä oikea-aikaisesti. Näin pyritään välttämään mahdollinen asiakkuus muissa palveluissa esim. lastensuojelussa, perheneuvolassa tai psykiatrian poliklinikoilla.

Liedon kunnassa perusopetusta toteutetaan kahdeksassa koulussa (Kirkonkulma, Yliskulma, Saukonoja, Pahkamäki, Littoinen, Loukinainen, Ilmarinen ja Keskuskoulu). Lisäksi kunnassamme toimii Tapulikujan erityiskoulu koko peruskoulun oppimäärälle alkaen esiopetuksesta. Toisen asteen oppilaitoksena toimii Liedon lukio sekä ammatillinen koulutus toteutetaan yhteistyössä Lounais-Suomen kuntayhtymän kanssa. Perusopetuksessa toteutamme lain mukaista kolmiportaisen tuen mallia (yleinen-tehostettu-erityinen tuki). Lisäksi joissakin kouluissa toimii pienluokkaopetus (kaksi luokkaa) ja maahanmuuttajien opetus on painottunut Kirkonkulman koululle. Lisäksi Liedossa toimii starttiluokka, jossa opiskelevat lisävuoden saaneet oppilaat (Kirkonkulman koulu).

Kaikissa Liedon kouluissa toimii säännöllisesti kokoontuva oppilashuoltotyöryhmä, jonka tehtävä on kouluyhteisön ja oppilaiden hyvinvoinnin edistäminen sekä varhainen puuttuminen ilmenneisiin puutteisiin ja oppilaan pahoinvointiin. Oppilashuoltotyö on moniammatillista yhteistyötä, johon osallistuvat kouluilla opettajien lisäksi erityisopettajat, opot, koulupsykologit ja -kuraattorit sekä kouluterveydenhuolto – jokaisen alan asiantuntemus rakentaa oppilahuoltokokonaisuuden. Liedossa koulukuraattorien työ on painotettu yläkoulu- ja lukioikäisiin, mutta myös alakoululaisten kanssa työskennellään osa työajasta. Liedon kunnassa on kaksi koulupsykologia, joista toisen työajasta 20 prosenttia on myyty Tarvasjoen kunnalle. Koulupsykologipalvelu on tarjolla kaikissa Liedon perusasteen kouluissa ja lukiossa.

Kiusaamista ehkäisevää työtä tehdään KiVa (kiusaamisen vastainen)-koulutyöryhmän avulla. Ryhmien tehtävä on ehkäistä kiusaamista, puuttua oppilaiden välisiin kielteisiin toimintatapoihin ja -kulttuureihin, sekä käsitellä ja korjata varsinaisia kiusaamistapauksia. Liedon Keskuskoulun oppilashuoltohenkilöstö on vuodesta 2004 kokeillut ja kehittänyt uutta menetelmää yläkoulun ja yläkoululaisten hyvinvoinnin parantamiseksi. Tulosten pohjalta on todettu, että menetelmä toimii hyvin varhaisen tuen välineenä yläkoululla – sekä lisäten oppilaiden yhteistyötaitoja ja myönteisiä käsityksiä toisistaan että vähentäen syrjään jäämistä.

Marttilan koulussa toteutetaan 3-portaisen tuen mallia, sovelletaan pienluokkaopetusta ja laaja-alaista erityisopetusta. Koulussa toimii oppilashuoltotyöryhmä ja KiVa-koulutyöryhmä. Ennaltaehkäisevän työn ja yhteistyön muotojen kehittäminen on ajankohtaista, sillä kunnassa on nyt kokoaikainen oma lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Perheneuvolan kanssa

tehtävää työtä lisätään ja korostetaan.

Koskella TI ennakoiva työ on palvelutuotannon kulmakivi ja tietoiset strategiset linjaukset ja panostukset ovat keskeinen osa kunnan palvelutuotantoa kaikilla toimialoilla.

Kuntien välistä yhteistyötä on lisätty ehkäisevässä perhetyössä Tarvasjoen ja Liedon välillä. Tarvasjoen perhetyöntekijä osallistuu Liedon perhetyön tiimiin.

Härkätien kuntiin laaditaan opiskelijahuoltolain vaatimat oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelmat, jotka ovat valmiit viimeistään elokuussa 2014. Suunnitelmat päivitetään seuraavaan hyvinvointikertomukseen. Myös lastensuojelusuunnitelma laaditaan valtuustokauden aikana.

Tukea tarvitsevien lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen

Tavoitteena on kehittää eri toimijoiden työnjaon selkeyttä sekä yhteistyön toimivuutta. Tavoitteena on myös varmistaa lasten ja nuorten tilanteen huomioiminen myös silloin, kun heidän vanhempansa tai huoltajansa ovat asiakkaina aikuisten sosiaali- ja terveystalveissa.

Erikoissairaanhoidon avohoitokäyntejä lasten ja nuorisopsykiatrialla on ollut erityisen paljon Marttilassa. Lasten psykiatrian käynnit ovat laskusuunnassa, mutta nuorisopsykiatrian käynnit ovat kasvaneet voimakkaasti koko Härkätien alueella vuodesta 2007 lähtien. Ilmiö on samankaltainen koko maassa erityisesti nuorisopsykiatrian osalta. Psykiatrian tilanne osoittaa, että oppilashuolto pitäisi saada riittävälle tasolle. Jokaisessa kunnassa pitäisi olla riittävä määrä koulukuraattoreja ja koulupsykologeja. Yhteistyöhön kaivataan avoimuutta eri hallintokuntien välille. Yhteistyön toimivuus on olennainen osa ennaltaehkäisyä.

Liedon lasten ja nuorten tulevan hyvinvoinnin edistämiseksi on keskeistä lisätä eri toimijoiden välistä vuoropuhelua. Kaikkien Liedon lasten ja nuorten hyvinvoinnista huolehditaan matalan kynnyksen palvelun periaatteella joka arkipäivä päiväkodeissa ja kouluilla. Kunkin yksilön/perheen todettujen tarpeiden mukaan heitä ohjataan jatkopalveluihin: lastensuojeluun, perheneuvolaan ja lasten- tai nuorisopsykiatrian poliklinikalle. On tärkeää kehittää koulutoimissa toimivien kuraattorien ja psykologien sekä sosiaali- ja terveystoimissa toimivien lasten, nuorten ja perheiden palveluiden yhteistyötä. Parhaiten tämä onnistuu luomalla foorumeita – yhteistapaamisia -, joissa eri toimipisteissä ja hallintokunnissa lasten/nuorten ja perheiden kanssa työskentelevät saavat aikaa ja mahdollisuuden vaihtaa kuulumisia perheiden hyvinvointitilanteesta Liedossa sekä ideoida työn kehittämistä Liedon lasten ja nuorten tarpeisiin. Tavoitteena olisi, että lasten ja nuorten hyvinvoinnin parissa työskentelevät tahot Liedon kunnan alueella muodostavat hyvässä yhteishengessä toimivan tiiviin verkoston. Siten taataan, että jokainen lapsi, nuori, perhe, päiväkotiryhmä, koululuokka ja -yhteisö Liedon kunnassa saavat itselleen toimivimman palvelun ja tuen.

Verkoston toimivuuden edellytyksenä on paitsi hyvä yhteistyö myös selkeä työnjako. Verkosto tarvitsee sekä lapsen arjessa toimivia matalan kynnyksen palveluita että erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa työskenteleviä erityispalveluita.

Koskella TI lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämistä koordinoidaan moniammatillisessa Kosken Verkko työryhmässä, joka toimii samalla Kosken TI työryhmänä laajan hyvinvointikertomuksen laadinnassa. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia edistetään lautakuntatyössä yli toimialarajojen.

Nuoret ja nuoret aikuiset

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24-vuotiaiden tilasto kuvaa niiden nuorten määrää, jotka ko. vuonna eivät ole opiskelijoita tai joilla ei ole tutkintokoodia eli ei perusasteen jälkeistä koulutusta. Koskella ja Marttilassa koulutuksen ulkopuolelle jääneitä nuoria oli vuonna 2011 noin 14 prosenttia ja Tarvasjoella noin 12 prosenttia. Liedossa vastaava luku oli 8,4. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten suhteellinen määrä on korkea pienissä kunnissa. Määrällisesti puhutaan korkeintaan noin 20 nuoresta Tarvasjoella, Koskella ja Marttilassa, kun taas Liedossa noin 100 nuoresta. Nuorisotyöttömien määrä on kasvanut koko Härkätien alueella voimakkaasti vuodesta 2008 lähtien. Vuoteen 2012 tultaessa kehitys hidastui. Pienissä kunnissa Toimeentulotukea saaneiden nuorten määrässä tapahtunut kehitys kulkee käsi kädessä nuorisotyöttömyyden kanssa, joskin alhaisemmalla tasolla. Vuonna 2011 noin yhdeksän prosenttia Härkätien alueen 18-24-vuotiaasta väestöstä oli saanut toimeentulotukea.

Kisällikellarin nuorten palvelut ovat suunnattuja 16–29-vuotiaille nuorille, joilla ei ole työ- tai opiskelupaikkaa. Härkätien kunnista Lieto ja Tarvasjoki ovat mukana Kisällikellarin toiminnassa. Kisällikellari osaltaan toteuttaa nuorisotakuuta tarjoamalla moniammatillisesti työttömille nuorille työkokeilua, kuntouttavaa työtoimintaa, urasuunnittelua ja elämänlaadullista valmennusta aina henkilökohtaisten nuoren tilanteesta riippuen. Lisäksi Härkätien kunnissa toimii etsiviä nuorisotyöntekijöitä, jotka saavat nuorisolain mukaisesti ilmoituksia oppilaitoksista, viranomaisilta ja puolustusvoimilta keskeyttäneistä nuorista, joilla ei ole jatkosuunnitelmia. Etsiväntyön tavoitteena on löytää jokaiselle nuorelle hänen oman tavoitteensa mukainen polku eteenpäin kohti työ- ja opiskeluelämää. Marttilassa aloitetaan kunnan sosiaalitoimen, vapaa-aikatoimen ja etsivän nuorisotyön yhteistyö, jolla tavoitellaan koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria.

Härkätien alueen kunnissa depressiolääkkeiden käyttö 18-24-vuotiailla on lisääntynyt selvästi. Vuonna 2008 noin kolme prosenttia 18-24-vuotiaista sai korvausta depressiolääkkeestä, kun taas vuonna 2012 jo noin kuusi prosenttia. Määrä on kaksinkertaistunut neljässä vuodessa. Pienemmissä kunnissa on vuosittaista vaihtelua pienestä väestömäärästä johtuen, mutta Liedossa kasvu on ollut tasaista. Nuorten ongelmat on otettu keskeiseksi kehittämiskohteeksi yhteistyössä perusterveydenhuollon (mielenterveys- ja päihdeyksikkö,

vastaanottopalvelut), kisällikellarin, etsivän nuorisotyön ja sosiaalityönpalveluiden kesken. Yhteistyötä on tiivistetty yli hallintokuntien ja toimialueiden.

Vuonna 2013 päihde- ja mielenterveyspuolen asiakasmäärät syyskuun lopussa Härkätien alueelta:

- lasten- ja nuorten psykiatrinen poliklinikka 95 asiakasta
- päihdehoitaja 8 alle 18-vuotiasta asiakasta ja 13 alle 30-vuotiasta asiakasta (luvuissa ei ole mukana nuorisoaseman tai a-klinikan käyntejä).

Nuorilla on Liedossa kolme nuorisotilaa, jotka ovat avoinna viitenä arkipäivänä. Kaikki nuorisotilat ovat yhteenlaskettuna avoinna kahdeksan kertaa viikossa. Nuoria käy yhdellä tilalla yhdessä illassa noin 20–60 henkilöä. Pienemmissä kunnissa Koskella, Marttilassa ja Tarvasjoella nuoriso-ohjaajat ja liikuntaohjaajat ovat hankerahoituksen varassa. Järjestöyhteistyön kehittämällä tilannetta voitaisiin parantaa, sillä tiloja toiminnalle voidaan järjestää. Esimerkiksi järjestöjen esittelytilaisuudet tai teemapäivät voisivat olla sopivia tapoja lisätä yhteistyötä.

Kosken TI ja Marttilan kunnat ovat tarjonneet kesätyömahdollisuuden kaikille halukkaille nuorille ja tukee lisäksi nuorten ja nuorten aikuisten työllistymistä avustuksina kesätyötä tarjoaville yrityksille.

Työikäiset

Työllisiä on ollut koko tarkastelujakson ajan Koskella selvästi vähemmän kuin muissa Härkätien kunnissa. Toisaalta ikärakenne ja huoltosuhteen kasvu mahdollistavat kolmannen sektorin volyymin kasvattamisen keskivertokuntia suuremmaksi ja tarjoaa organisoituna mielekästä ja tärkeää toimintaa joka edelleen kasvattaa yhteisöllisyyttä.

Muissa Härkätien kunnissa työllisyys oli paremmalla tasolla kuin maakunnassa ja koko maassa keskimäärin. Vuonna 2012 työttömyyttä oli enemmän Koskella ja Marttilassa kuin Tarvasjoella ja Liedossa. Härkätien alueella työttömyyden kehitys on ollut melko samanlaista kuin koko maassa keskimäärin, mutta työttömyyttä on ollut selvästi vähemmän. Pitkäaikaistyöttömyys on korostunut erityisesti Tarvasjoella vuodesta 2010 lähtien. Pitkäaikaistyöttömyyden lisääntyminen on nähtävissä koko Suomessa ja erityisesti Varsinais-Suomessa.

Turvallisen ja osallistavan toimintaympäristön varmistaminen

Liikenteen turvallinen sujuminen, turvallinen ja terveellinen asuin- ja elinympäristö sekä monipuoliset ja helposti saavutettavat harrastusmahdollisuudet takaavat turvallisen ja osallistavan toimintaympäristön. Julkisen liikenteen (sekä joukko- että palveluliikenteen) kehittäminen koko Härkätien alueella on ajankohtaista. Poikittaisliikennettä ei ole, mikä vaikeuttaa niin palvelujen kuin osallistumismahdollisuuksien

saavuttamista. Lisäksi esteettömien virkistysalueiden (esim. ulkoilualueet, leikkipuistot, urheilupaikat) ja kevyen liikenteen väylien kehittäminen kannustavat alueen asukkaita liikkumaan ja harrastamaan. Liikunnan merkitystä osana väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä ei tällä hetkellä täysin tunnisteta. Ylipainon, diabeteksen sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisyssä liikunnan lisäämisellä on suuri merkitys. Järjestöyhteistyötä kehittämällä työikäisen väestön liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia kootaan yhteen ja tarjontaa vahvistetaan muun muassa suosimalla järjestöavustuksia terveysliikuntaan.

Terveyden edistäminen

Tavoitteena on ehkäistä kansansairauksia sekä kohentaa eri väestöryhmien hyvinvointia edistämällä liikuntaa ja terveellisiä elämäntapoja, vähentämällä päihdeiden aiheuttamia ongelmia sekä edistämällä mielenterveyttä. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittämällä pyritään ehkäisemään pitkäaikaissairastavuutta ja työkyvyttömyyttä. Härkätien alueelle on perustettu mielenterveys- ja päihdeyksikkö, joka järjestää matalan kynnyksen vastaanottotoimintaa päihde- ja mielenterveyspotilaille. Lisäksi kunnat osallistuvat Kaste-ohjelman hankkeeseen, jossa kehitetään erityisesti päihde- ja mielenterveysasiakkaiden palveluja palvelumuotoilun keinoin vuosina 2013-2015.

Alueen sairastavuusindeksit eivät merkittävästi poikkea Varsinais-Suomen indekseistä, jotka ovat hieman valtakunnan keskiarvoa paremmat. Myös erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen määrä on viiden vuoden aikana pysynyt melkoisen samanlaisena Härkätien kunnissa. Tilastoista tulee esille Kosken ja Marttilan korkeampi sairastavuus diabeteksen sekä sepelvaltimo- ja verenpainetaudin suhteen kuin Liedossa. Kuntien ikärakenne voi olla yksi selittävä tekijä. Kuitenkin panostusta ennaltaehkäisevään työhön Koskella ja Marttilassa tulee edelleenkin suunnata näiden sairauksien suhteen.

Liedossa ja Koskella kansansairauksien ehkäisy, hoito ja seuranta tapahtuvat paitsi työterveydenhuollossa myös terveyskeskuksessa aikuisvastaanottoa tekevien terveydenhoitajien toimesta. Liedon terveyskeskuksessa toimii kaksi aikuisvastaanottoa tekevää terveydenhoitajaa. Diabeteksen ehkäisy on yksi tärkeimmistä alueista, koska tyyppin II diabeetikoiden määrä nousee jatkuvasti. Tähän vaikuttavat muun muassa elämäntapatekijät. Terveyskeskuksessa järjestetään mm. diabetesryhmiä, joissa saadaan perusinfo ruokavalio- ja liikunta-asioissa ja myös erityisliikunnanohjaajan opastusta. Lisäksi terveydenhuollon henkilöstö ohjaa asiakkaita liikuntaneuvonta.fi omavalmentajille.

Työkyvyn säilyttämistä tuetaan edistämällä ja ylläpitämällä työhyvinvointia, terveystarkastuksilla, harrastusmahdollisuuksilla sekä työn ja toimeentulon turvaamisella. Työttömien terveyden edistämiseksi Liedossa luotiin työttömien terveydenhuollon moniammatillinen ja -sektorillinen toimintamalli Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tukemana. Toiminnan ytimenä ovat terveystarkastus ja

palveluohjaus, joiden avulla asiakkaalle rakennetaan räätälöity palveluketju. Toiminnan tuloksena noin 200 henkilöä on päättänyt palvelun ja heistä noin puolet on saanut eläkeratkaisun ja puolet sijoittunut työelämään tai ovat palaamassa sinne. Toiminnan jatkaminen ja levittäminen muille alueilla on erittäin tärkeää. Indikaattorit osoittavat, että työkyvyttömyyseläkeläisten määrä on pienentynyt koko Härkätien alueella. Syynä saattaa olla esimerkiksi eläkepäästösten kriteerien tiukentuminen.

Marttilassa avattiin kuntalaisille mahdollisuus osallistua Omaehtoisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liikuntaneuvonta.fi-sivustolla syksyllä 2013. Vuonna 2014 tullaan panostamaan erityisesti työikäisten liikuntaan ja sen lisäämiseen Marttilan kunnan alueella.

Työllisyyden edistäminen

Työllisyyttä pyritään edistämään kehittämällä yritysten toimintaedellytyksiä sekä ammatillisen koulutuksen, aikuiskoulutuksen ja täydennyskoulutuksen mahdollisuuksia. Lisäksi edistetään ja tuetaan työkyvyn ylläpitämiseen liittyvää toimintaa. Tarvasjoki ostaa Liedon Kisäkellarin palvelua tarpeen mukaan. Kisällikellarin tavoitteena on edistää kuntalaisten hyvinvointia kehittämällä työllisydenhoitoa moniammatillisessa toimintaympäristössä, joka on palvelusektoreita ja kuntarajoja ylittävää yhteistyötä. Toiminnallisena tavoitteena on työnhakijoiden aktivoiminen omatoimiseen elämänhallintaan, koulutukseen hakeutumiseen ja/tai työpaikan hakemiseen sekä pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisemiseen. Erityisesti työllistämistoimenpiteet kohdistuvat nuoriin ja yli 500 päivää työttömänä olleisiin. Muut työttömät saavat lähinnä opastusta työ- ja koulutushakuun. Asiakkaat ohjautuvat lähinnä TE-toimiston kautta Kisällikellariin.

Marttilassa jatketaan pitkäaikaistyöttömien ryhmämuotoista kuntouttavaa työtoimintaa, joka alkoi lokakuussa 2013 osa-aikaisen työntekijän turvin. Kyse on työkyvyn ylläpitämisestä ja mielenterveys- ja päihdeongelmien ennaltaehkäisevästä työstä. Tavoitteena on, että asiakas palaa työmarkkinoille. Sosiaalitoimilla on velvollisuus yhdessä työvoimatoimen kanssa tehdä aktivointisuunnitelma yli 500 päivää työttöminä olleiden henkilöiden kanssa. Lähitulevaisuudessa tätä ollaan muuttamassa siten, että asia koskee jo 300 päivää työttöminä olleita. Asiakkaille on löydyttävä joko työllistymis- tai opiskeluvaihtoehto. Koska Liedon Kisällikellari ei ole voinut enää ottaa Tarvasjoelta asiakkaita niin paljon kuin olisi tarvinnut, on mietitty muita vaihtoehtoja asian ratkaisemiseksi. Tarvasjoelle perustettiin kesällä 2013 kuntouttavan työtoiminnan kerho. Heinäkuussa toimintaan osallistui kuusi asiakasta. Kerho toimii kerran viikossa neljä tuntia kerrallaan. Jokaiselle siihen osallistuvalla on tehty aktivointisuunnitelma ja heille on löytynyt mielekästä tekemistä. Vinkki tähän kaikkien kannalta hyvään käytäntöön saatiin Oripäästä. Samanlainen hyvä käytäntö laajeni Tarvasjoelta Marttilaan ja Koskelle syksyn 2013 aikana.

Liedon kunnan työllistäminen pohjautuu työllisyydenhoidon aiesopimukseen, jossa kumppaneina ovat kunta, TE-toimisto, Liedon Yrittäjät ry, Kela, seurakunta, Liedon ammatti- ja aikuisopisto, Nautelankoski-säätiö ja Vanhalinna-säätiö. Tavoitteena on, että Härkätien alueelle laaditaan työllisyysohjelma osaksi elinkeino-ohjelmaa sekä työllisyyden aiesopimus kaikkien Härkätien kuntien alueelle.

Koskella TI toimivat tuloksekkaasti mm. pitkäaikaistyöttömien ryhmämuotoinen kuntouttavaa työtoiminta ja työpajatoiminta yhteistyössä TE-toimiston kanssa.

Ikäihmiset

Hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa ikäihmisten osuus rakentuu vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä olevaan väestöön vanhuspalvelulain mukaisesti. Ikääntyneiden määrä lisääntyy koko maassa tulevina vuosina. Koskella 75 vuotta täyttäneiden osuus vuonna 2012 oli noin 13 prosenttia, kun taas Liedossa noin kuusi prosenttia. Koskella 85 vuotta täyttäneiden väestöosuus oli neljä prosenttia ja Liedossa 1,6 prosenttia. Myös Marttilassa ja Tarvasjoella on selvästi ikääntyneempi väestö kuin Liedossa. Härkätien kuntien huoltosuhteet vaihtelevat väestörakenteen johdosta.

Ikäihmisten sosioekonominen asema vaikuttaa niin terveydentilaan kuin myös kykyyn ostaa palveluja yksityiseltä sektorilta. Työikäisen väestön koulutustaso on erilainen Liedossa kuin Koskella, Marttilassa ja Tarvasjoella. Korkea-asteen koulutuksen saaneita on selvästi enemmän Liedossa ja keskiasteen koulutuksen saaneita Marttilassa, Koskella ja Tarvasjoella. Koulutustason erot näkyvät myös täyden kansaneläkkeen saajien määrissä. Liedossa saajia on 1,4 prosenttia 65 vuotta täyttäneestä väestöstä, kun taas Marttilassa, Koskella ja Tarvasjoella noin kaksi prosenttia 65 vuotta täyttäneistä. Eläkkeiden suuruuteen vaikuttaa myös kunnan elinkeinorakenne. Maatalouteen perustuvissa kunnissa työeläkkeet ovat pienemmät.

Turvallisen ja osallistavan toimintaympäristön varmistaminen

Turvallinen ja osallistava toimintaympäristö pyritään varmistamaan kuntien turvallisella ja esteettömällä asuin ympäristöllä ja liikennejärjestelyillä. Julkisen (sekä joukko- että palvelu-) liikenteen kehittäminen Härkätien alueella koskettaa erityisesti ikääntyneen väestön tarpeita sekä erityisryhmiä ja lisää kuntalaisten osallisuutta ja harrastusmahdollisuuksia. Härkätien pienemmissä kunnissa joukkoliikennettä ei ole lainkaan. Yleisesti koko Härkätien alueella julkisen liikenteen puutteet koskevat erityisesti alueen poikittaisliikennettä. Julkisen liikenteen kehittämiseksi laaditaan joukkoliikennesuunnitelma, johon kunnat varaavat rahoituksen.

Järjestöyhteistyötä tehostetaan paremmalla suunnittelulla ja organisoinnilla. Seurakunnat ja järjestöt tarjoavat muun muassa harrastetoimintaa, henkistä ja hengellistä hyvinvointia sekä yhteisöllisyyttä. Vapaaehtoistoiminnan kautta pystytään tarjoamaan ystävääpua, ulkoiluapua ja toisaalta myös mielekästä

toimintaa ikäihmisille. Osallisuutta tarjoavat myös vertaisryhmät ja erilainen yhdistystoiminta ikääntyneille. Vapaaehtoistoiminta vaatii koordinoitua ja organisointia toimiakseen. On myös tärkeää, että vapaaehtoistoiminnassa säilyy vapaaehtoisuuden luonne. Tavoitteena kuitenkin on, että vapaaehtoistoiminta nähdään osana palvelutarjontaa. Avustusmäärärahojen jakamisen kriteereissä huomioidaan alueellisesti toimivat järjestöt.

Vanhusneuvosto on kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamisväylä erityisesti ikääntynyttä väestöä koskevissa asioissa. Marttilassa vanhusneuvosto on toiminut aktiivisena jo kolmatta valtuustokautta.

Kuluvan valtuustokauden aikana Härkätien alueelle laaditaan asuntojen ja rakennusten pitkän aikavälin kunnossapito- ja korjaussuunnitelma, jossa huomioidaan myös sote-yhdistymisen aiheuttamat uudet ja muuttuvat tilatarpeet. Asia koskettaa yleisesti ottaen kaikkia kunnan palveluja ja tiloja, joissa palveluja tuotetaan. Lisäksi toteutetaan tilojen kuntokartoituksia niitä vaativissa tiloissa.

Kotona asumisen mahdollistaminen

Tällä hetkellä yli 75-vuotiaiden kotona asuvien osuus vastaavanikäisestä väestöstä on ikäihmisten palvelujen laatusuosituksen mukainen koko Härkätien yhteistoiminta-alueella. Yli 85-vuotiaiden kotona asuvien osuus vastaavanikäisestä väestöstä ylittää valtakunnallisen keskiarvon Liedossa ja Tarvasjoella. Koskella ja Marttilassa osuus on pienempi kuin valtakunnallinen keskiarvo. Liedossa kotona asuvien osuus on korkein vertailualueista.

Yli 75-vuotiaiden osuus väestöstä tulee kaksinkertaistumaan Liedossa vuoteen 2030 mennessä. Yli 85-vuotiaiden osuus kaksinkertaistuu vuoteen 2020 mennessä. Muissa Härkätien alueen kunnissa kehitys on vastaavanlaista, mutta suhteellisen määrän kehitys on hitaampaa. Kuitenkin esimerkiksi Koskella vuonna 2030 noin joka viides asukas on yli 75-vuotias. Haasteena tulee olemaan kotiin vietävien palvelujen suunnittelu ja toteutuminen. Tarvitaan myös laajempaa vuoropuhelua asuntotuotannosta, avopalveluihin satsaamisesta, eläkkeellesiirtymisestä ja vanhenemisesta, jotta ennakoitua ikäihmisten omaa osallisuutta hyvinvointiin ja terveyteen. Jo nyt ja erityisesti tulevaisuudessa kotona asuvien yli 75- ja 85-vuotiaiden määrää tulee ohjaamaan palveluiden suunnittelua koko Härkätien alueella.

Kotihoito on tällä hetkellä niukasti resursoitu Liedossa, mikä tulee näkyviin eri indikaattoreissa. Ikäpoliittisen strategian mukainen tavoiteltu henkilöstörakenne ei ole valtuustokauden aikana toteutunut, minkä vuoksi laitoshoidon osuuden mahdollista vähentämistä ei ole voitu toteuttaa. Kotona asuvien ikäihmisten suuri määrä vaatii riittävää asuntotuotantoa, joka vastaa kotona asuvien tarpeisiin. Asuntojen määrään, toimivuuteen ja turvallisuuteen sekä palveluliikennejärjestelmän kehittämiseen panostetaan, jotta omaehtoinen asioiminen kunnan eri alueilta onnistuu. Yhteisöllinen rakentaminen on tärkeää, jotta ikäihmiset "löytävät toisensa" ja pystyvät hyödyntämään julkisia palveluita

kuten palvelukeskusta ja ryhmätoimintaa. Yksilökohtaiset, tarvekartoitukseen perustuvat kotihoidon palvelut sekä omaishoidon tuen järjestelmä tukee ikäihmisten elämänlaatua ja omaishoitajien jaksamista. Julkinen asuntotuotanto takaa soveltuvat asumisratkaisut ikäihmisille.

Tarvasjoella kotihoitoa ja tukipalveluja saaneen väestönosan määrä on korkea verrattuna vastaavanikäiseen väestöön. Tarvasjoen kunta on tietoisesti panostanut ennaltaehkäisevään ja kuntouttavaan työhön myös vanhuspalveluissa. Tällöin hoitoajat Hyvinvointikeskuksessa ovat lyhentyneet. Kotihoitoon panostamalla on myös välttytty siirtoviivemaksuilta. Marttilassa kotihoiton piiriin kuuluvat kaikki kuntalaiset iästä riippumatta. Mikäli tarvetta kotihoodolle tulee, kunta järjestää palvelun tarpeen mukaisesti. Kotona selviämistä tuetaan intervallijaksojen avulla sekä järjestämällä sairaalahoidon jälkeinen jatkokuntoutus palvelukeskuksessa.

Kansallisen omaishoidon kehittämissuunnitelmassa omaishoito nähdään hoitomuotona, joka mahdollistaa iäkkäiden sekä kaikenikäisten vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden kotona asumisen hoidon ja huolenpidon tarpeesta huolimatta. Omaishoito on kansantaloudellisesti merkittävää ja vähentää sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvupaineita. On tärkeää kiinnittää erityistä huomiota omaishoitajien aseman vahvistamiseen, yhdenvertaisuuteen asuinpaikasta riippumatta ja jaksamisen tukemiseen. Kehittämissuunnitelman mukaisesti omaishoidon tukea saavien henkilöiden omaishoitajien tekemä hoitotyö säästää kuntien sosiaalipalvelujen menoja arviolta 1,1 miljardia euroa vuonna 2013. Toisaalta omaishoidon kehittäminen toisi säästöjä myös muissa palvelumenoissa. (STM, 2013.)

Onnistuneiden hoito- ja hoivapalvelujen järjestäminen silloin, kun tarvitaan sellaista hoitoa ja hoivaa, jota ei ole tarkoituksenmukaista järjestää omaan kotiin

Valtakunnalliset tavoitteet, joita kuntien tavoitteita asetettaessa on tarkasteltava suhteessa kunnan asukkaiden tarpeisiin, ovat seuraavat:

	Koski	Lieto	Marttila	Tarvasjoki	Koko maa	Tavoite 2017
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä (2011)	87,9	93,5	84,3	89,6	89,6	91,0-92,0
Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2012)	8,5	13,2	9,5	16,1	11,9	13,0-14,0
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (2012)	3,7	4,3	6,1	3,3	4,5	6,0-7,0
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä (2011)	11,8	3,5	13,5	10,4		6,0-7,0
Vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevat 75 vuotta täyttäneet 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä (2011)		3				2,0-3,0

Lähde: Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi, STM: 2013

Liedon kunnan lisätarve tehostetun palveluasumisen paikoille on vuoteen 2018 mennessä jo 22-45 paikkaa. Härkätien terveyskeskuksen pitkäaikaispaikkojen profiilia muutetaan pitkäaikaislaitoshoidosta geriatriseen kuntoutukseen. Onnistuneisiin sijoituksiin pyritään henkilökohtaisen palvelutarpeen arviolla, eri toimijoiden yhteistyönä valmistelluilla sijoituspäätöksillä sekä varmistamalla kaikissa yksiköissä toteutettava toimintakykyä ylläpitävä työote. Tarvasjoen kunnassa tehtiin vanhustyön palvelurakennemuutos, kun kuntaan perustettiin Tarvasjoen Hyvinvointikeskus. Koska vanhainkotihoitoa kunnissa ei enää ole, tämä näkyy indikaattoreissa korkeana tehostetun palveluasumisen lukuna. Tarvasjoella Hyvinvointikeskuksen paikkoja on myös voitu myydä ulkokuntalaisille, koska tarvelaskelman mukaan vasta suurten ikäluokkien tullessa tehostetun palveluasumisen käyttäjiksi 2020-luvulla yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa niin paljon, että kaikki paikat tarvitaan kunnan omien asukkaiden käyttöön.

Vammaisten väestöryhmä

Lähtökohtana vammaispalveluissa pidetään henkilöiden oikeutta yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen sekä tarpeellisiin palveluihin ja tukitoimiin. Palveluihin ja tukitoimiin liittyen edistetään yleistä esteettömyyttä sekä palvelujen saavutettavuutta ja yksilökohtaisiin tarpeisiin perustuvia palveluratkaisuja. Terveyden edistäminen on kaiken perustana ja ohjaa kokonaisuuden rakentumista.

Henkilökohtaista apua saavien asiakkaiden määrä on kasvanut vuodesta 2010 lähtien lainsäädännön muutoksen myötä. Liedossa asiakasmäärät ovat kasvaneet selvästi enemmän kuin esimerkiksi Raisiossa. Syynä saattaa olla esimerkiksi kehitysvammaisten vapaa-ajan avustajat, joka nostavat asiakasmäärää, mutta toisaalta myös puutteet kotihoidossa ja sen saatavuudessa. Vertailukunnista myös Kaarinassa on paljon henkilökohtaisen avun asiakkaita. Koskella, Marttilassa ja Tarvasjoella asiakasmäärät ovat pieniä. Myös omaishoidon asiakasmäärät ovat Liedossa suuremmat kuin Raisiossa. Syynä saattaa olla erilaiset myöntämiskriteerit kuntien välillä.

Vaikeavammaisten kuljetuspalveluiden asiakasmäärät ovat laskeneet aivan viime vuosina, mutta ovat vertailualueisiin nähden korkealla tasolla. Esimerkiksi Raisiossa kuljetuspalveluiden asiakasmäärä oli pienempi kuin Härkätien kunnissa yhteensä vuonna 2012. Myös Kaarinassa asiakasmäärät ovat olleet suuria. Kuljetuspalveluiden suuret asiakasmäärät osoittavat palveluliikenteen kehittämisen tarpeen erityisesti erityisryhmien näkökulmasta. Härkätien alueen poikittaisliikennettä ei ole, minkä vuoksi palvelujen saavutettavuus ja kuntalaisten osallistumis- ja harrastusmahdollisuudet ovat heikot. Ongelma koskee Härkätien aluetta niin Liedossa kuin pienemmissäkin kunnissa.

Vaikeavammaisten palveluasumisen piirissä olevien asiakkaiden määrä on korkea Liedossa vertailualueisiin, erityisesti Raisioon, nähden. Koskella, Marttilassa ja Tarvasjoella palveluasumisen asiakkaita on muutamia. Jotta palveluasumisen piirissä olevien asiakkaiden määrää voidaan laskea, on vaikeavammaisten asumista tavallisissa vuokra-asunnoissa tuettava kotihoidon ja asumisohjauksen turvin kehitettävä. Esimerkiksi Marttilassa kunnan oma kotihoito on toiminut erityisryhmille hyvin. Kotihoidon avulla erityistukea tarvitsevat ovat pystyneet asumaan omassa kodissaan ja saamaan tukea ja turvaa kehitysvammaisten asumisyksiköstä. Kotihoidon työotteena on korostettu asiakkaan yksilöllisyyttä ja omatoimisuutta.

Vammaisten asumispalveluja voitaisiin organisoida uudella tavalla, jos osa asumisesta korvattaisiin tavallisilla vuokra-asunnoilla riittävän kotihoidon ja tukipalvelujen avulla. Indikaattorit osoittavat, että niissä asumismuodoissa, joissa ei ole henkilökuntaa läsnä öisin, on suhteellisen vähän asiakkaita koko Härkätien alueella. Vaikeavammaisten tehostetun palveluasumisen asiakkaita on Härkätien alueella runsaasti enemmän kuin vertailualueilla, mikä puoltaa selvitystä asiakkaiden tilanteista ja siitä, onko palvelut mahdollista järjestää tavallisessa vuokra-asunnossa kotihoidon ja tukipalveluiden avulla. Tätä tukee myös laitoshoidossa olevien vammaisten henkilöiden vertailualueita suurempi määrä Härkätien alueella.

2. Keskeiset opit ja evästyksset päättyvältä valtuustokaudelta

Härkätien sosiaali- ja terveystalveluiden yhteistoiminta-alueetta koskevat keskeiset opit ja evästyksset päättyneeltä valtuustokaudelta:

Joukko- ja palveluliikenne sekä kevyt liikenne:

Vuonna 2013 on keskusteltu joukkoliikenteen kehittämisen tärkeydestä ja selvityksen tekemisestä. Erityisryhmien kuljetuspalveluiden suuri määrä osoittaa, että palveluliikennettä ei ole riittävästi. Selvityksen tekeminen tulisi nyt virallisesti käynnistää. Esimerkiksi Koskelta Lietoon on mahdoton päästä terveystalveluihin julkisella liikenteellä. Lisäksi kevyen liikenteen väylien esteettömyys tulee varmistaa. Myös kuntien sisällä julkinen liikenne on vähäistä esim. Liedon Asemansseudulta Liedon Kirkonkylään pääsee ainoastaan Turun kaupungin kautta kiertämällä.

Neuvola- ja kouluterveydenhuoltotoiminta:

Härkätien kuntayhtymässä tehdyn hallintosääntöuudistuksen ja uuden neuvola- ja kouluterveydenhuollosta annetun asetuksen myötä toiminta on selkeytynyt ja noussut tasavertaiseksi vastaanottopalveluiden rinnalle. Edellä mainitun asetuksen uutena velvoitteina ovat ns. laajat terveystarkastukset, joissa on tarkoitus arvioida lapsen lisäksi koko perheen hyvinvointia. Tämä tilanne on edellyttänyt entistä tehokkaampaa yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa kuten esim. sivistystoimen ja sosiaalitoimen kanssa, mutta myös erikoisairaanhoidon suuntaan. Palveluketjuja on saatava entistä sujuvammiksi, jotta pystymme auttamaan mikäli perheen hyvinvoinnissa ilmenee apua vaativia ongelmia. Toki ensimmäinen tavoite on perheen omien voimavarojen aktivointi.

Oppilashuolto ja varhainen välittäminen:

Sosiaali- ja terveystalveluiden ja sivistystoimen välisten toimintamallien suunnittelua lisätään ja vahvistetaan meneillään olevalla valtuustokaudella. Lisäksi Liedon kunnassa on kehitetty varhaisen välittämisen malli yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa. Mallia esitellään muille Härkätien kunnille, jotka harkitsevat mallin käyttöönottoa. Toimiva malli otetaan käyttöön koko Härkätien alueella, mikäli se koetaan sopivaksi. Mallin avulla pystytään muotoilemaan myös sivistystoimen ja sosiaali- ja terveystalveluiden välistä yhteistyötä. Yhtenä osana mallissa oli perhetyöntekijöiden virkojen perustaminen, joista kaksi aloitti vuonna 2009 ja yksi vuonna 2013.

Kuntalaisten aidon kuulemisen ja palautteen saamiseksi Härkätien alueella hyödennetään entistä enemmän nuorisovaltuustoja.

Vammaispaalvelut:

Marttilassa tehtyä onnistunutta työtä vammaisten ja kehitysvammaisten palveluissa otetaan käyttöön Härkätien alueella:

- Vammaispalveluissa palvelutarpeen arviointi pystytään tekemään lain asettamassa määräajassa ja asiakas tapaamaan aina henkilökohtaisesti.
- Vammaispalveluiden palvelusuunnitelmat on tehty kaikille asiakkaille ja niitä tarkistetaan säännöllisin välein.
- SPR:n ystäväpalvelu toimii Marttilassa aktiivisesti. He käyvät niin vanhusten, vammaisten kuin mielenterveysasiakkaiden luona.

Ikäihmisten palvelut:

Tavoitteena ikäihmisten palveluissa on turvata kotona asuminen mahdollisimman pitkään. Akuutti hoito- ja lääketieteellinen hoito järjestetään lyhyinä hoitjaksoina terveyskeskuksen sairaalaosastolla. Osasto 2 toimii geriatrisena kuntoutusosastona. Tavoitteena on kuntouttaa kotikuntoiseksi ja hidastaa tehostettuun palveluasumiseen siirtymistä. Liedossa on vajuus tehostetun palveluasumisen paikoissa ja kotihoidon resursseissa, joka johtaa siihen, että terveyskeskuksen sairaalaosastolla on paljon jonottajia kevyemmän palvelun piiriin.

Ikäihmisten palvelutarjontaa on tarve monipuolistaa. Marttilassa on tehty onnistuneita muutoksia, joista on hyvä ottaa oppia:

- Ikäihmisten päivätoimintaa kehitetty kotipalveluvetoiseksi vuoden 2013 aikana. Kävijämäärät lisääntyneet moninkertaisiksi. Ryhmään mahtuu 8 osallistujaa.
- Tehostetun palveluasumisen yksikköön perustettu 8-paikkainen dementiasolu, joka on rauhoittanut koko yksikön toimintaa ja takaa yksilöllisempää hoitoa dementoituneille.
- Kunta ottanut yhdeksi palvelumuodoksi käyttöön ikäihmisten perhehoidon.

Kuntalaisten aidon kuulemisen ja palautteen saamiseksi Härkätien alueella lisätään vanhus- ja vammaisneuvostojen yhteistyötä. Yhteistyötä voidaan lisätä esimerkiksi kerran vuodessa järjestettävällä yhteisellä kokouksella.

Toimintakykyä ylläpitävät ja parantavat toimenpiteet:

Toimintakykyä ylläpitäviä ryhmiä kehitetään ja lisätään Härkätien alueella. Kohderyhmänä ovat erityisesti erityisryhmät, ikäihmiset ja työttömät.

Liedossa toteutettavissa työttömien terveystarkastuksissa painopiste on asiakkaan yleisen terveydentilan kartoittamisessa ja tarpeita vastaavassa terveysneuvonnassa, jonka lisäksi työkyvyn arviointiin kiinnitetään huomiota. Palveluohjauksen tavoitteena on työkyvynarvioinnin perusteella löytää tilanteeseen sopivia terveydenhoidon, kuntoutuksen ja työllistämisen palveluita. Terveystarkastusten ja palveluohjaustoiminnan alusta lähtien on asiakkaita palveluohjauksessa ollut lähes kaksisataa henkilöä, joista puolet on päättynyt

palvelun. Palvelun päättäneistä puolet on saanut eläkeratkaisun ja puolet on työelämään sijoittuneita tai sinne pääsemässä. Terveyttä edistävien toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia pitää edelleen kehittää.

Toimintakyvyn ylläpitämiseksi erityisliikunnan ryhmiä lisätään, tilojen käyttöä tehostetaan ja kuntouttava työote on otetaan käyttöön kaikissa yksiköissä.

Asuntopolitiikka:

Meneillään olevalla valtuustokaudella tarvitaan aktiivista yhteistyötä kaavoituksen ja hallinnon kanssa asuntopolitiikkaan vaikuttamiseksi. Esteettömistä, pienistä vuokra-asunnoista on suuri tarve. Tarve näkyy muun muassa vammaisten asumispalveluiden suurina asiakasmääriä.

Kuntien tila-asiat, niiden kunto ja tarkastukset:

Sosiaali- ja terveystalouden ja koulujen toimitilojen kunto vaihtelee huomattavasti. Suurin osa toimitiloista on kuntien omistamia, mutta vuokratilojakin on käytössä. Mm. terveystalouden osalta toimitilat Koskella TI, Marttilassa ja Tarvasjoella TI on vuokrattu sopijakunnilta. Tilojen kunnosta, niiden muutostöistä toiminnan sitä edellyttäessä, ym. tiloihin liittyvistä tarpeista pyritään neuvotellen pääsemään yhteisymmärrykseen kiinteistön omistajan kanssa. Kaikkia toimitiloja ei ole alun perin kuitenkaan rakennettu juuri sitä toimintaa varten, joka tällä hetkellä tiloja käyttää eivätkä tilat kaikilta osin vastaa nykyvaatimuksia. Toimitilaneuvotteluja sopijakuntien ja kiinteistön omistajien kanssa olisi tarpeen käydä vuosittain siten, että tarpeet voidaan ottaa huomioon toiminta- ja taloussuunnitelmassa.

Sisäilmaongelmat ovat vaivanneet etenkin koulujen ja päiväkotien, mutta myös pääterveysaseman tiloissa työskenteleviä. Ongelmat lisääntyivät etenkin kouluilla vuosien 2012-2013 aikana.

Lietoon on perustettu sisäilmatyöryhmä ja lisäksi koulukohtaiset moniammatilliset työryhmät ongelmakouluille. Avoimella tiedottamisella pyritään jakamaan oikeaa ja ajantasaista tietoa ja ehkäisemään huhujen aiheuttamaa epävarmuutta ja huolestuneisuutta. Sisäilmatyöryhmän toimintaa tulee edelleen kehittää systemaattisesti toimivaksi. Sähköisellä palvelupyynnöjärjestelmällä voitaisiin tehdä heti palvelupyynnöesitys, jos jollakulla ilmenee sisäilmaongelmaan mahdollisesti liittyvää oireilua. Näin tieto kulkisi reaaliajassa ja seurannassa pystyttäisiin tarkkailemaan, alkaako joissakin kouluissa ilmetä poikkeavan paljon ilmoituksia.

Kouluterveydenhuollossa laadittiin sisäilmaongelmien johdosta ohjeistus "Koulujen sisäilmaongelmat - Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto. Ohjeistuksen käyttämistä sisäilmatyöryhmän työkaluna tulee edelleen jatkaa.

Yhteistyötä tulee tulevilla valtuustokaudella edelleen kehittää siten, että kiinteistöjen kuntotarkastukset, koulujen terveystalouden tarkastukset, kouluterveydenhuolto ja työterveyshuolto muodostavat järkevän kokonaisuuden

koko Härkätien alueella. Työtä tulee kehittää pitkäjänteisemmin ja systemaattisemmin.

Marttilan keskeiset opit ja evästykset päättyneeltä valtuustokaudelta:

- Ikäihmisten päivätoimintaa kehitetty kotipalveluvetoiseksi vuoden 2013 aikana. Kävijämäärät lisääntyneet moninkertaisiksi. Ryhmään mahtuu 8 osallistujaa.
- Tehostetun palveluasumisen yksikköön perustettu 8-paikkainen dementiasolu, joka on rauhoittanut koko yksikön toimintaa ja takaa yksilöllisempää hoitoa dementoituneille.
- Kunta ottanut yhdeksi palvelumuodoksi käyttöön ikäihmisten perhehoidon.
- Marttila on julistautunut savuttomaksi työpaikaksi 1.1.2013 alkaen.
- Uusi kirjasto valmistunut ja otettu käyttöön 08 / 2013; Marttilalaisten "olohuone", aukioloaikoja lisätty, palkattu yksi osa-aikainen työntekijä lisä
- Uusi jalkapallokenttä (tekonurmi kenttä valmistunut ja otettu käyttöön 08 / 2013)
- Kuntalaisille on avattu mahdollisuus osallistua Omaehtoisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen
- Mielenterveys – ja päihdepalveluiden siirtyminen yhteistoiminta-alueelle; on tuonut tehokkuutta ja asiantuntijuutta palveluihin.
- Edulliset, kattavat, monipuoliset ja helposti saavutettavat liikunta- ja harrastusmahdollisuudet
- Turvallinen paikkakunta asua
- Kattavat ja toimivat peruspalvelut
- Vammaispalveluissa palvelutarpeen arviointi pystytään tekemään lain asettamassa määräajassa ja asiakas tapaamaan aina henkilökohtaisesti.
- Vammaispalveluiden palvelusuunnitelmat on tehty kaikille asiakkaille ja niitä tarkistetaan säännöllisin välein.
- SPR:n ystäväpalvelu toimii Marttilassa aktiivisesti. He käyvät niin vanhusten, vammaisten kuin mielenterveysasiakkaiden luona.
- Marttilassa on panostettu koululaisten kesätyöllistämiseen ja yleensä kaikki halukkaat ovat päässeet töihin. Yhteensä noin 30 nuorta.
- Ennaltaehkäisevänä työnä on työllistetty erityisryhmiä ja pitkäaikaistyöttömiä.

Liedon keskeiset opit ja evästykset päättyneeltä valtuustokaudelta:

- SoTe- johtoryhmässä on v. 2013 aikana keskusteltu joukkoliikenteen kehittämisen tärkeydestä ja selvityksen tekemisestä. Selvityksen tekeminen tulisi nyt virallisesti käynnistää. Esimerkiksi Koskelta Lietoon on mahdoton päästä terveysterveystoimintoihin julkisella liikenteellä.
- Terveysterveystoimintoihin ja sivistysterveystoimintoihin yhteistyöllä (koskee myös Koskea, Marttilaa ja Tarvasjokea) on otettu käyttöön liikuntaneuvontapalvelu, johon kuntalaisella on mahdollisuus saada lähete terveysterveystoimintoihin. Liikuntaneuvonta tapahtuu internetin kautta, jossa

jokainen saa oman valmentajan tukemaan muutoksen onnistumisessa kohti terveellisimpiä elämäntapoja ja painon pudotusta.

- Terveys- ja sosiaalipalveluiden yhdistyessä 1.1.2013 terveyspalveluihin muodostettiin mielenterveys- ja päihdeyksikkö, johon kuuluu kuntoutusohjaaja Kosken kunnasta, psykiatrinen sairaanhoitaja, päihdehoitaja ja sosiaalityöntekijä. Yksikkö vastaa Härkätien alueen mielenterveys- ja päihdehoidosta (sisältäen akuuttivastaanotot sairaanhoitajalla, osallistuminen kriisityöhön, päihdekuntoutusten järjestäminen, asumispalvelut, Aspan palvelut, kotikäynnit ja Koskella ja Marttilassa päivätoiminta).
- Mielenterveys- ja päihdetyön kehittäminen edelleen on keskeisen painopistealue myös v. 2014. Tavoitteena on, että kaikilla miepäi- yksikön asiakkaila on palvelusuunnitelma. Yhteistyötä tiivistetään edelleen sosiaalitoimen, A-klinikan, Aspan ja erikoissairaanhoidon kanssa. Tavoitteena on, että v. 2014 Liedossa on mielenterveys- ja päihdekuntoutujille lakisääteistä päivätoimintaa ja työtoimintaa. Toiminnan kehittäminen tapahtuu pääosin oman ja yksityisen toiminnan tehostamisella ja suunnitelmallisuudella. Osasto 2:selta siirretään 0,5 lähihoitajan työpanosta päivätoimintaan ja kotikäynteihin. Kosken, Marttilan, Tarvasjoen ja Liedon kunnat osallistuvat seudulliseen hankeeseen parempia palveluita riskiryhmille. Tavoitteena on kehittää paikallisesti palvelumuotoilua mielenterveys- ja päihdeasiakkaille.
- Hyvättylän pihan valmistuminen vuonna 2008. Yhtenä kohderyhmänä ovat vammaiset. Hyvättylän pihassa on myös kerhotila, jota voivat käyttää muutkin kuin asukkaat, esim. yhdistykset.
- Tapulikujan koulu valmistui edellisellä valtuustokaudella. Tilat ovat toimivat ja tilavat. Tavallisten koululaisten ja vammaisten yhdistäminen samoihin tiloihin on ollut hyvä ja kasvattava toimintamalli puolin ja toisin.
- Kunta on työllistänyt kiitettävästi erityisryhmiä viime vuosina.
- Vanhuspalveluiden osalta keskeinen oppi on, että julkinen asuntotuotanto, joka tarjoaa esteetöntä asumista ikäihmisille, ei ole tarpeeksi kattava. Liedossa on vuokra-asuntoja, mutta vuokra-asunnot eivät ole esteettömiä ja niihin on pitkä jono. Tästä syystä Liedossa on jopa jouduttu turvautumaan laitossijoituksiin, koska sopivia asuntoja ei ole vanhuskuntoutujille tarjolla.
- Kotihoidon henkilöstöressurssointia ei ole kehitetty asiakastarpeita vastaavaksi.
- Liedossa ikäihmisten liikuntaan on satsattu vuosien varrella voimakkaasti. Uuden palveluskeskus Ruskan käyttöön oton jälkeen ikäihmisten liikkuminen ryhmissä on lisääntynyt sekä kunnan että järjestöjen toimesta. Ruskassa on vuoden 2013 aikana ollut yli 8 000 käyntikertaa ja Lietohallissa liikutaan noin 2500 käyntikerran osalta.
- Ruskan käyttö on vähentänyt Lietohallin ja Vanhan käyttöä ikäihmisten liikunnan osalta. Tosin osalle ikäihmisiä kyseiset paikat ovat olleet esteellisyyden ja liikkumisen kannalta vaikeita paikkoja. Ruskassa ovat käyttövuorot lisääntyneet keväästä syksyyn huomattavasti. Periaatteessa vapaita vuoroja löytyy ainoastaan viikonloppuisin.
- Vammaisille ja pitkäaikaissairaille suunnattu saattajakortti otettiin

käyttöön Liedossa 1.3.2013 ja korttia on myönnetty 51 lietolaiselle. Tämä kortti oikeuttaa 11 Turun seudun kunnalle saattajan ilmaisen sisäänpääsyn kunnallisiin liikuntapaikkoihin sekä kulttuuritapahtumiin. Kyseiset paikat joihin kortilla pääsee löytyvät www.liiku.fi/ulos sivustolta.

Kosken TI keskeiset opit ja evästykset päättyneeltä valtuustokaudelta:

- Toimialarajat ylittävän hallitun ja järjestelmällisen yhteistyön merkitys palvelutuotannossa
- Ennaltaehkäisevän työn merkitys palveluiden laadun ja taloudellisen kestävyyskannalta: panostus ennaltaehkäisevään työhön ja omaan palvelutuotantoon henkilöstölisäyksin on parantanut palveluiden laatua ja on joko suoritteiden vähenemisen tai kustannusten tippumisen kautta tuonut merkittäviä taloudellisia säästöjä
- Vuorovaikutuksen merkitys palveluntuottajien ja käyttäjien välillä
- Elinkeinopolitiikan merkitys palveluiden mahdollistajana
- Yhteisen strategian ja pitkän aikavälin investointisuunnitelman keskeinen merkitys

Tarvasjoen keskeiset opit ja evästykset päättyneeltä valtuustokaudelta:

- Tarvasjoen Hyvinvointikeskuksesta myydään 9 tehostetun palveluasumisen paikkaa ulkokuntalaisille.
- Tarvasjoen kotipalvelu ja kotisairaanhoidon yhdistyminen kotihoidoksi 1.1.2013.
- Varhaisen työn tekeminen ja ennaltaehkäisevät palvelut ovat tuottaneet tulosta. Kehitysvammaisten ja lapsiperheiden kotipalvelu on säästänyt kustannuksia muissa kunnan palveluissa.
- Kehitysvammaisten päivätoimintaa laajennettiin Peltolassa ja palvelua myydään tällä hetkellä myös naapurikunnille.
- Haasteena on ja tulee olemaan kuntalaisten hyvinvoinnin ylläpitäminen niukkojen resurssien aikana. Tarvitaan monipuolisia tapoja tuottaa palveluita ja onnistunutta priorisointia palvelutuotannossa.

OSA II TULEVAN VALTUUSTOKAUDEN SUUNNITTELU

3. Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Kosken kunta:

Valmistelun aikana ovat **Kosken TI** kunnan menestystekijöiksi ja painopistealueiksi nousseet

- aktiivinen elinkeino- ja tonttipolitiikka
- kestävä kehitys
- laadukkaat koulutus- ja sivistyspalvelut
- laadukkaat lähipalvelut
- liikunnan ja kulttuurin merkitys
- turvallisuus sekä
- yhteisöllisyys ja maaseutumaisuus.

Kosken TI kunnan pitkän ajan tavoitteena ja päämääränä on ollut laadultaan, saatavuudeltaan ja hinnaltaan hyvien peruspalveluiden järjestäminen kuntalaisille enintään maamme keskitasoa olevalla verorasituksella. Tämä on ollut kunnan pysyvänä painopistealueena. Painopistealue pitää sisällään sekä palvelutuotantoon liittyviä tavoitteita että taloudellisia tavoitteita. Painopisteajattelussa kunnallisilla peruspalveluilla tarkoitetaan lasten päivähoitoa, perusopetusta, toisen asteen opetusta, terveyden- ja sairaanhoitoa ja vanhustyötä.

1. Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus käsittää lasten päivähoiton, esiopetuksen ja koululaisten iltapäiväkerhotoiminnan. Päivähoiton tavoitteena on tarjota lapsiperheille turvallinen, virikkeellinen ja monipuolinen hoitomuoto. Päivähoiton arvoissa korostetaan lapsuuden arvokkuutta ja ammatillisuutta. Koskella TI lasten päivähoito toteutetaan päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Lastenhoidon tavoitteena on mm. laadukkaan kasvatusympäristön ja opetuksen tarjoaminen sekä vanhemmuuden ja kasvatuskumppanuuden tukeminen.

Perheiden hyvinvoinnin tukemisessa painopistealueina ovat avohuollon tukitoimet, moniammatillisen työn lisääminen ja mahdollisimman varhainen puuttuminen huolen ilmaantuessa. Päivähoidossa perhetyön ja päivähoiton yhteistyötä syvennetään.

2. Vanhustyö

Vanhustyön tavoitteena on luoda ikäihmisille turvallinen ja viihtyisä elinympäristö, jossa asuminen tapahtuu joko heidän omissa kodeissaan tai palveluasunnossa, jonka omistaa joko kunta tai yksityinen palveluntuottaja. Kunnan toiminnalla tuetaan ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitämistä ja sen myötä omatoimisuuden säilymistä mahdollisimman pitkään. Ikäihmisille

suunnattujen palvelujen järjestämisessä otetaan huomioon ikäihmisten sekä heidän omaistensa tai läheistensä toivomukset ja tarpeet.

Kunta tukee omassa kodissa asumista koti- ja tukipalveluilla, mm. ateria- ja turvapalveluilla. Kotona asuvaa ikäihmistä hoitavaa omaista tai läheistä tuetaan omaishoidon tukea maksamalla. Kun ikäihmisen toimintakyky on heikentynyt siinä määrin, että hän ei selviydy omassa kodissaan tukitoimien turvin, hänellä on mahdollisuus perhehoitoon tai palveluasumiseen vanhusten palvelukeskuksessa. Lisäksi palvelukeskus tarjoaa intervallihoitoa, päivätoimintaa ja toimii kotona asuvien ikäihmisten tukipalvelukeskuksena. Koski TI:n yksilöllisellä palveluvarustuksella pystytään vastaamaan uuden vanhuspalvelulain haasteisiin.

3. Peruskoulu- ja toisen asteen opetus

Kosken TI kunnan vahvuutena nähdään kunnan järjestämät hyvät perusopetuspalvelut ja lukio-opetus. Muu toisen asteen opetus hoidetaan kuntayhtymäpohjalta ostopalveluina. Vahvuustekijän säilyttämiseksi kunta panostaa riittävästi sekä perusopetukseen että lukio-opetukseen. Koululaitos säilytetään edelleen vetovoimaisena, että voidaan varmistaa koulutuksen perusturva ja taata Kosken TI, Marttilan ja Loimaalta tulevien melliläläisten perusopetuksen oppilaiden, toisen asteen opiskelijoiden ja muiden opetuspalvelujen käyttäjien yhdenvertaiset mahdollisuudet laadukkaaseen ja korkeatasoiseen oppimiseen ja opiskeluun.

Lukiokoulutuksen jatkuvuus turvataan hoitamalla hyvin kunta- ja lukioyhteistyötä. Mahdollisuuksina ovat yhteistyön lisääminen Kosken TI, Pöytyän, Loimaan ja Liedon lukioden kesken. Salon koulutusalueen toisen asteen oppilaitosten yhteistyötä jatketaan. Lukioden korkeakouluysteistyötä kehitetään.

4. Kunnan kiinteistöjen hoito

Kunnan kiinteistöjen hoidossa pyritään kustannustehokkaisiin ja kunnan rakenteen huomioon ottaviin ratkaisuihin. Kokonaistaloudellisesti edullisella kiinteistöjen hoidolla pyritään peruspalvelutuotannon kustannusten hallitsemiseen. Kiinteistöjen hoidossa otetaan huomioon ympäristöseikat siten, että olemme luonnostamme huolehtiva ”maaseutu ympäristön mallikunta”.

5. Elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja uusien työpaikkojen luominen

Elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja maataloutta korvaavien työpaikkojen luominen sekä maataloudesta poistuvan työvoiman työllistäminen, on Kosken TI ja kaikkien alkutuotantokuntien pitkän aikavälin strategioista elintärkeä.

Liedon kunta

1. Osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet

Tavoitteet 2015:

Poliitikoilla on riittävästi tietoa ja mahdollisuus osallistua asioihin jo valmisteluvaiheessa. Kuntalaisten arvio omista vaikutusmahdollisuuksistaan on pysynyt keskivertoa parempana. Nuorisovaltuuston ja vammais- ja vanhusneuvoston toiminta on vakiintunut osaksi kunnallista päätöksentekoa.

2. Kustannustehokkaat palvelut

Tavoitteet 2015:

Kuntalaisilla on laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut elämänkaaren eri vaiheissa. Sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alue on toiminnassa. Kustannustietoisuus on hyvä. Kolmannen sektorin osuus palveluiden tuottamisessa on säilynyt vähintään nykyisenä. Palveluyhteistyöllä on aikaansaatu myös laadun parannusta ja kustannussäästöjä. Kuntalaisten oma vastuu omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan on lisääntynyt. Palvelut vastaavat väestön tarpeita. Varhaiskasvatus ja perusopetus toimivat yhtenä kokonaisuutena.

3. Viihtyisä elinympäristö

Tavoitteet 2015:

Rakennetaan pikkukaupunkimainen, houkutteleva ja elävä kuntakeskus. Elinkeinoelämän ja asumisen kehittyminen ovat kulkeneet käsi kädessä. Läpikulkuliikenne ja kaupunkiseudun paikallisliikenne ovat toimivia ja haitat on minimoitu. Maankäyttöä on suunniteltu pitkäjännitteisesti. Taajamarakennetta on täydennetty siellä, missä palveluja ja kunnallistekniikkaa on jo valmiina. Maaseutua on kehitetty maaseutumaisena. Muita kuin omistusasuntoja on noin 10 %. Erittäin puutteellisesti asuvien osuus on alle maakunnan keskitason. On innostettu asukastyöhön, kuntalaisten osallistumiseen, asuinympäristön suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tarjotaan monipuoliset asumisen vaihtoehdot (hinta, laatu, omistusmuoto) ja palvelut. Mahdollistetaan asuminen Liedossa elämän eri tilanteissa monipuolistamalla asuntotuotantoa. Liedon kunta kantaa vastuun omalta osaltaan sosiaalisesta rakentamisesta. On hyödynnetty laajasti sähköistä asiointia helpottamaan asukkaiden arkea.

Kestävän kehityksen periaatteet on sisäistetty osaksi kaikkea kunnan päätöksentekoa. Yhteistyötä tehdään yritysten ja eri sidosryhmien kanssa ympäristöasioissa. Ympäristö on pidetty taajamien ja teollisuusalueiden kehittämistä huolimatta terveellisenä, turvallisenä ja monimuotoisena. Asuinalueet ovat viihtyisiä. Luonto on lähellä ja palvelut hyvin saavutettavissa.

4. Yrittäminen ja elinkeinotoiminta

Tavoitteet 2015:

Kasvaneen kysynnän mukaisesta raakamaan hankinnasta, kaavoituksesta ja kunnallistekniikasta on huolehdittu. Työllisten osuus on säilynyt noin 50 %:ssa. Yksityinen palvelutuotanto on kehittynyt väestöpohjaa palvelevaksi. Monipuolisia ja eritasoisia työpaikkoja on syntynyt nettona noin +100 / vuosi.

5. Alueellinen yhteistoiminta

Tavoitteet 2015:

Lieto on jatkanut itsenäisenä kuntana aiempien päätösten mukaisesti. Lieto tuottaa palveluja isäntäkuntana. Liedon kunta on painottanut maankäytössä, liikenteessä ja elinkeinoelämän kehittämisessä yhteistyötä Turun ydinseudun kuntien (Turku, Raisio, Kaarina, Lieto, Naantali) ja niiden läheisten kumppanien kanssa.

Marttilan kunta

Kunnan toiminta-ajatus:

Laadukkaat peruspalvelut

- Järjestämme asukkaillemme laadukkaat ja edulliset peruspalvelut lähellä.
- Ylläpidämme ja kehitämme laadukkaita vapaa-ajanpalveluita.
- Huolehdimme yrittämisen perusedellytyksistä

Yhteistyö ja yhteisöllisyys

- Näemme välittämisen ja yhteisöllisyyden pienen kunnan valttina
- Itsenäisenä kuntana pystymme turvaamaan alueen elinvoimaisuuden.
- Teemme yhteistyötä naapurikuntien kanssa siinä missä se on järkevää
- Meille kuntayhteisö on kokonaisuus, jonka muodostavat asukkaat, yhteisöt, yhdistykset, yritykset ja muut alueella toimivat verkostot.

Hyvä ja turvallinen elinympäristö

- Turvaamme asukkaille ja yhteisöille oikeudenmukaisen, turvallisen, terveellisen ja sosiaalisen elinympäristön
- Luonnonläheisyys, kotoisuus ja turvallisuus ovat meille tärkeitä
- Huolehdimme hyvistä harrastus- ja virkistysmahdollisuuksista

Strategiset tavoitteet:

Kuntalaisten hyvinvointi ja sujuva arki

- Kuntien välisessä yhteistyössäkin lähtökohtana palveluiden säilyminen lähellä.

- Palvelutarjonnan kehittämistä ja uudistamista suunnitellaan aina asukkaiden näkökulmasta
- Yksityinen, julkinen ja 3. sektori tiiviissä yhteistyössä.
- Panostus ennaltaehkäiseviin palveluihin.

Elinvoimainen alue ja tasapainoinen talous

- Talous pidetään kestäväällä pohjalla (suunnitelmallisuus, kohtuullinen veroprosentti ja kohtuullinen velkamäärä, verotuloja lisää, asukkaita lisää).
- Yritystoiminnan edellytykset turvataan ja kunnalla on aktiivinen rooli elinkeinopolitiikassa sekä yrityspalveluiden järjestämisessä.
- Tulevaisuuteen tähtäävä maapolitiikka.
- Aktiivinen, asukkaiden ja yritysten tarpeita palveleva kaavoitustoiminta.
- Paikallisen osaamisen hyödyntäminen.
- Huolehditaan kuntaomaisuudesta ja pidetään se tehokkaassa käytössä.

Osaavat ja motivoituneet ihmiset toiminnan kivijalkana

- Terveyden edistäminen ja työurien pidentäminen, työviihtyvyys.
- Joustavuus ja yhteistyömahdollisuudet.
- Riittävä henkilöstön määrä ja kilpailukykyinen palkka.
- Avoimuus, aktiivinen keskustelukulttuuri niin työyhteisöissä kuin luottamushenkilöidenkin kesken.
- Toimiva päätöksenteko ja hyvä työnjohto.

Positiivinen kuntakuva ja vetovoimaisuuden vahvistaminen

- Tunnettavuuden lisääminen ja sopivan sijainnin korostaminen.
- Profiloituminen: positiivisuus, läheisyys, yhteisöllisyys ja tehokkuus.
- Aktiivinen yhdistisyhteistyö ja mahdollinen yhdistysstrategia.

Tarvasjoen kunta

Yhteisöllinen ja toimivien palveluiden Tarvasjoki

Tavoitteet:

1. Osallistuva ja aktiivinen yhteisö
2. Toimivat ja laadukkaat palvelut

Kestävän talouden ja hyvinvoivan henkilöstön Tarvasjoki

Tavoitteet:

1. Tasapainoinen talous

2. Työhyvinvoinnin lisääminen
3. Tehokas päätöksenteko ja hallinto

Toimivan maankäytön Tarvasjoki

Tavoitteet:

1. Kaava-alueiden laajentaminen
2. Ulkoilualueiden riittävyys
3. Liikenneturvallisuuden ja kulkuyhteyksien parantaminen
4. Tyllin alueen kehittäminen

Osaava ja elinvoimainen Tarvasjoki

Tavoitteet:

1. Elinkeinoelämän kehittäminen
2. Osaavat ja hyvinvoivat lapset ja nuoret
3. Tarvasjoen viestinnällisen ilmeen selkeyttäminen

4. Hyvinvoinnin edistämistä tukevat ohjelmat ja suunnitelmat

Härkätien yhteistoiminta-alueelle laaditut:

Vuosina 2014-2015 valmistellaan kuntiin lastensuojelusuunnitelmat

Vuosina 2014-2015 valmistellaan kuntiin vammaispoliittinen ohjelma

[LÄHISUHDEVÄKIVALTAAN PUUTTUMINEN - Toimintamalleja Liedon, Tarvasjoen, Marttilan ja Kosken toimijatahoille](#)

[Mielenterveys- ja päihdestrategia suunnitelma 2013 – 2015, Härkätien sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen yhteinen suunnitelma](#)

[Varsinais-Suomen terveydenhuollon järjestämissuunnitelma vuosille 2013-2016](#)

[Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden strateginen ohjelma 2013-2015](#)

[Seudullinen kotouttamisohjelma](#)

Koski:

Kosken lastensuojelusuunnitelma

varhaiskasvatussuunnitelma

esiopetusuunnitelma

Lieto:

Liedon hyvinvointisuunnitelma 2011-2013

Liedon varhaiskasvatussuunnitelma

Liedon opetusuunnitelma

Liedon kunnan terveystuennitelma 2010 - 2013

LIEDON KUNNAN LIIKUNTAPAIIKASUUNNITELMA VUOSILLE 2013 - 2016

Kumppanuutta ja yhteistyötä - yhdistystoiminta Liedossa

Potilasturvallisuussuunnitelma

Liedon ikäpoliittinen strategia vuoteen 2015

Marttila:

Marttilan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2013-2014

Marttilan kunnan suunnitelma ikääntyneen väestön tueksi vuosille 2013-2016

Tarvasjoki:

Hyvinvointipoliittinen ohjelma 2009-2012

varhaiskasvatussuunnitelma

Tarvasjoen sosiaalitoimen strategia - Työyhteisö houkuttelevaksi

Tarvasjoen vanhuspoliittinen ohjelma

5. Suunnitelma hyvinvoinnin edistämisestä alkavalla valtuustokaudella

1) Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet			
Turvallisen ja osallistavan toimintaympäristön varmistaminen			
Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
<p>Lieto</p> <p>Ulkoilualueiden, leikkipuistojen ja kevyen liikenteen kehittäminen sekä kunnan tila-asiat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Virkistys- ja ulkoilualueiden sekä leikkipuistojen saavutettavuuden ja laadun kehittäminen • Monipuoliset ja aktivoivat harrastus- ja osallistumismahdollisuudet • Toimivat ja viihtyisät ja turvalliset tilat palvelujen tuottamiseksi 	<p>Lieto</p> <p>Ulkoilualueiden, leikkipuistojen ja kevyen liikenteen kehittäminen sekä kunnan tila-asiat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Turvallisten, viihtyisien ja esteettömien ulkoilualueiden ylläpito. 2. Leikkipuisto- ja liikuntapaikkojen ylläpitosuunnitelman laatiminen yhteistyönä. Suunnitelmassa on huomioitava erityisryhmät ja esteettömyys. 3. Turvallisten ja esteettömien kevyen 	<p>Lieto</p> <p>Ulkoilualueiden, leikkipuistojen ja kevyen liikenteen kehittäminen sekä kunnan tila-asiat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Teknisen ja vapaa-aikatoimen yhteistyönä laadittavat suunnitelmat ja toteutus 2. Järjestöyhteistyön vakiinnuttaminen vaatii koordinoitua ja vastuuhenkilön nimeämistä. 	<p>Lieto</p> <p>Ulkoilualueiden, leikkipuistojen ja kevyen liikenteen kehittäminen sekä kunnan tila-asiat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Leikkipuistosuunnitelman valmistuminen. 2. Asiakaspalaute / Järjestäjien arvio

	<p>liikenteen väylien ylläpito.</p> <p>4. Olemassa olevien liikunta- ja virkitystilojen tehokkaampi hyödyntäminen</p> <p>5. Liikuntapaikkasuunnitelman toteuttaminen. Vastuutahona tekninen ja liikuntatoimi yhteistyössä.</p> <p>6. Järjestöyhteistyön lisääminen ja kehittäminen esim. Lietohallin toiminnassa sekä Aurajoen ja lähivirkistysalueiden nykyistä parempi hyödyntäminen (tavoitettavuus, jokirantojen hyödyntäminen).</p> <p>7. Avoimien varhaiskasvatuspalveluiden (puisto- / kerhotoiminnan) tarjonnan lisääminen (sivistyspalvelut)</p> <p>8. Jo tehtyjen korjaussuunnitelmien ja selvitysten toteuttaminen</p>		
Lieto Joukko- ja palveluliikenteen	Lieto Joukko- ja palveluliikenteen	Lieto Joukko- ja palveluliikenteen	Lieto Joukko- ja

<p>kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Julkisen (joukko- ja palveluliikenne) liikenteen kehittäminen koko Härkätien alueella. 	<p>kehittäminen</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Joukko- ja palveluliikenteen suunnitelman laatiminen koko Härkätien alueelle. Vastuutahona Liedon, Kosken, Marttilan ja Tarvasjoen kuntien yhteistyönä. 2. Palveluliikennettä lisätään kohti alueen eri palvelukeskuksia, Liedon palveluja, lähialueiden uimahalleja. 3. Palveluliikenteen toimintamalli tulee muuttaa tavalla, joka palvelee erityisryhmiä. 4. Aikataulut sovitetaan palveluihin ja esim. ryhmien aikatauluihin sopiviksi 	<p>kehittäminen</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oppilaitosyhteistyönä laadittavat reittisuunnitelmat Härkätien alueen julkisen liikenteen kehittämiseksi. Kunnat varaavat rahoituksen suunnitelman laatimiseen ja siinä määriteltyyn kehittämiseen. 2. Selvitettävä kunnan omia mahdollisuuksia tuottaa joukko- ja palveluliikennettä. 	<p>palveluliikenteen kehittäminen</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Suunnitelman laatimisen toteutuminen ja suunnitelman toteuttaminen käytännössä. 2. Palveluliikenne toimii yt-alueella laaditun linjaston mukaisesti. --> Kuljetuskustannukset ovat vähentyneet. 3. Joukko- ja palveluliikenteen toteutuminen esim. Ruskaan, Lietohallille, kunnantalolle, seurakuntaan, Liedon ydinpalveluihin jne.
<p>Koski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Julkisen (joukko- ja palveluliikenne) liikenteen kehittäminen koko Härkätien alueella. 	<p>Koski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Joukko- ja palveluliikenteen suunnitelman laatiminen koko Härkätien alueelle. 	<p>Koski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oppilaitosyhteistyönä laadittavat reittisuunnitelmat Härkätien alueen 	<p>Koski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kuljetuskustannusten hallinta 2. Palveluliikenteen toteutuminen

<p>2. Nuorisovaltuuston esitykset huomioidaan jatkossa asuin- ja liikennenympäristön suunnitteluvaiheessa.</p> <p>3. Eri väestöryhmien tarpeet huomioidaan mahdollisuuksien mukaan kaavoituksessa.</p> <p>4. Viihtyisät ja turvalliset toimitilat lasten ja nuorten palveluissa.</p> <p>5. Monipuoliset ja aktivoivat harrastus- ja osallistumismahdollisuudet virikkeellisimmiksi ja liikkumaan aktivoiviksi</p> <p>6. Turvallinen ja välittävä työilmapiiri ja oppimisympäristö</p>	<p>2. Lautakunnat käsittelevät nuorisovaltuuston esitykset</p> <p>3. Osallistava kaavoitusprosessi.</p> <p>4. Koulukeskuksen liikennejärjestelyjen kehittäminen. Varhaiskasvatuksen ajanmukaiset toimitilat.</p> <p>5. Kerhotoiminta ja aktivoivat ympäristöt.</p> <p>6. Oppimisympäristöä tukeva kehittäminen</p>	<p>julkisen liikenteen kehittämiseksi. Kunnat varaavat rahoituksen suunnitelman laatimiseen ja siinä määriteltyyn kehittämiseen.</p> <p>2. Nuorisovaltuuston toiminnan osana</p> <p>3. Kaavaprosessin osana</p> <p>4. Kaavaprosessin osana, kiinteistöjen kunnossapitoa ja pitkäjänteistä suunnittelua</p> <p>5. Talousarviolaadinnan yhteydessä selvitettävät</p> <p>6. Talousarviolaadinnan yhteydessä selvitettävät</p>	<p>3. Kaavaprosessin eteneminen ja täytäntöönpano</p> <p>4. Toimivat tilat, seuranta aktiivisilla selvityksillä</p> <p>5. Käyttäjäkyselyt nuorisovaltuuston kautta, Palvelujen laadun seuranta</p> <p>6. Käytön toteutuminen</p>
<p>Marttila</p> <p>1. Julkisen (joukko- ja palveluliikenne) liikenteen kehittäminen koko Härkätien alueella.</p> <p>2. Nuorisovaltuuston esitykset huomioidaan jatkossa asuin- ja liikennenympäristön</p>	<p>Marttila</p> <p>1. Joukko- ja palveluliikenteen suunnitelman laatiminen koko Härkätien alueelle. Vastuutahona Liedon, Kosken, Marttilan ja Tarvasjoen kuntien yhteistyönä.</p> <p>2. Tarvittaessa pyydetään nuorisovaltuuston lausunto</p>	<p>Marttila</p> <p>1. Oppilaitosyhteistyönä laadittavat reittisuunnitelmat Härkätien alueen julkisen liikenteen kehittämiseksi.</p> <p>2. Hallintokuntien välinen tiedonkulku.</p>	<p>Marttila</p> <p>1.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suunnitelman laatimisen toteutuminen ja suunnitelman toteuttaminen käytännössä. • Palveluliikenne toimii

<p>3. suunnitteluvaiheessa. 3. Turvallisuuteen liittyvien asioiden varmistaminen 4. Eri ikäryhmien tarpeisiin vastaavat palvelut turvallisessa ja esteettömässä elinympäristössä</p>	<p>kaavoitus- ja liikennesuunnittelussa. 3. • Poliisin säännölliset käynnit päiväkodeissa ja kouluissa ja muut liikennekasvatustilaisuudet • Eri hallintokuntien välinen yhteistyö liikenneturvallisuussuunnitelman toteuttamisessa. 4. • Hallintokuntien yhteistyö ja ikäihmisten näkökulman huomioiminen asuin- ja elinympäristön suunnitteluvaiheessa. • Vanhusten 1. rivitalon asuntojen peruskorjaaminen erityisryhmille soveltuviksi. • Kotikäyntien yhteydessä neuvotaan ja ohjataan kotitapaturmariskiencyssä</p>	<p>3. Nykyisillä resursseilla. 4. Erillinen rahoitus</p>	<p>yt-alueella laaditun linjaston mukaisesti. --> Kuljetuskustannukset ovat vähentyneet. • Palveluliikenteen toteutuminen esim. Ruskaan, Lietohallille, kunnantalolle, seurakuntaan, Liedon ydinpalveluihin jne. 2. Tehdyt esitykset 3. Käyntien ja tilaisuuksien määrä 4. Asuntojen korjausten eteneminen. Suunnitelmallisen toimintarungon laatiminen neuvontaan ja toteutuneiden kotitapaturmien tilastointi.</p>
<p>Tarvasjoki 1. Puisto- ja</p>	<p>Tarvasjoki 1. Leikkipuistosuunnitelman</p>	<p>Tarvasjoki 1. Työ voidaan laatia</p>	<p>Tarvasjoki 1. Suunnitelman</p>

<p>liikuntasuunnitelmassa on huomioitava erityisryhmät ja esteettömyys</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Osaavat ja hyvinvoivat lapset ja nuoret 3. Kaava-alueiden laajentaminen 4. Ulkoilualueiden riittävyys 5. Liikenneturvallisuuden ja kulkuyhteyksien parantaminen 	<p>laatiminen teknisen toimen nimeämien vastuutahojen mukaisesti</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Lapsen kehitystä tukevat ryhmäkoot 3. Huolehditaan oppimisympäristön ajantasaisuudesta 4. Yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien edistämiseksi 5. Kaavoituksen aktiivinen jatkaminen 6. Ulkoilualueiden ja -reittien suunnittelu ja toteutus 7. Kevyen liikenteen reitistön laajentaminen 	<p>opinnäyte- tai harjoittelijatyönä.</p>	<p>toteutuminen</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Ryhmien lapsi-/oppilasmäärät 3. Tietoteknisten laitteiden määrä opetuksessa 4. Osallistuneiden määrä harrastuksissa 5. Tonttien määrä 6. Alueiden ja reittien määrä 7. Väylän pituus, ylläpitokustannukset ja matkustussuoritteet
<p>Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue</p> <p>Ulkoilualueiden, leikkipuistojen ja kevyen liikenteen kehittäminen yhteistyöllä</p>	<p>Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimiva yhteistyö teknisten toimien ja sivistystoimen kanssa. 	<p>Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue</p>	<p>Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leikkipuistosuunnitelman valmistuminen. • Asiakaspalaute / Järjestäjien arvio
<p>Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue</p>	<p>Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue</p>	<p>Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue</p>	<p>Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue</p>

<p>Joukko- ja palveluliikenteen kehittäminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Julkisen (joukko- ja palveluliikenne) liikenteen kehittäminen koko Härkätien alueella. 	<p>Joukko- ja palveluliikenteen kehittäminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Joukko- ja palveluliikenteen suunnitelman laatiminen koko Härkätien alueelle Liedon, Kosken, Marttilan ja Tarvasjoen kuntien sote-yhteistyönä. • Palveluliikennettä lisätään alueen eri palvelukeskuksiin. • Palveluliikenteen toimintamalli tulee muuttava tavalla, joka palvelee erityisryhmiä. • Aikataulut sovitetaan palveluihin ja esim. ryhmien aikatauluihin sopiviksi. • Toimiva yhteistyö joukko- ja palveluliikennesuunnitelmaa laatiessa. 	<p>Joukko- ja palveluliikenteen kehittäminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilaitosyhteistyönä laadittavat reittisuunnitelmat Härkätien alueen julkisen liikenteen kehittämiseksi. Kunnat varaavat rahoituksen suunnitelman laatimiseen ja siinä määriteltyyn kehittämiseen. 	<p>Joukko- ja palveluliikenteen kehittäminen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Suunnitelman laatimisen toteutuminen ja suunnitelman toteuttaminen käytännössä. 2. Palveluliikenne toimii yt-alueella laaditun linjaston mukaisesti. --> Kuljetuskustannukset ovat vähentyneet. 3. Palveluliikenteen toteutuminen esim. Ruskaan, Lietohallille, palvelukeskuksiin.
<p>Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue</p> <p>Sosiaali- ja terveyspalveluiden tila-asiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Härkätien kuntien tilojen asianmukaisuuden ja turvallisuuden 	<p>Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue</p> <p>Sosiaali- ja terveyspalveluiden tila-asiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimiva yhteistyö kunnan tilojen asianmukaisuuden ja turvallisuuden 	<p>Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue</p> <p>Sosiaali- ja terveyspalveluiden tila-asiat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nykyisillä resursseilla 	<p>Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue</p> <p>Sosiaali- ja terveyspalveluiden tila-asiat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aikaisempien suunnitelmien

varmistaminen.	<ul style="list-style-type: none"> varmistamiseksi teknisen ja sivistystoimen kanssa. 		<p>korjausten toteutuminen</p> <p>2. Laaditut kuntokartoitukset ja suunnitelman laatiminen.</p>
<p>Härkätien sosiaali- ja terveystalvveluiden yhteistoiminta-alue</p> <p>Vammaistyön kehittäminen:</p> <ol style="list-style-type: none"> Väestöryhmien välisen tasa-arvon lisääminen Härkätien yhteistoiminta-alueella. Kotihoidon lisääminen ja kehittäminen eri väestöryhmille iästä riippumatta tarpeiden mukaisesti. Tukipisteen perustaminen erityisryhmille. Toimintakeskukselle asianmukaiset ja toimivat tilat. Ikäihmisten ja erityisryhmien oman vastuun ja osallisuuden lisääminen. 	<p>Härkätien sosiaali- ja terveystalvveluiden yhteistoiminta-alue</p> <p>Vammaistyön kehittäminen:</p> <ol style="list-style-type: none"> Vammaispoliittisen ohjelman laatiminen Härkätien kuntiin. Vastuutahona sosiaalijohto. Perustetaan Härkätien kuntien yhteinen vammaisneuvosto. Henkilöstön täydennyskoulutus vammaistyön osalta ja oman tiimin perustaminen. Vastuutahona kotihoidon esimies. Toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto vuoden 2014 alusta, minkä avulla asiakkaan luona vietetty aika lisääntyy Henkilökunnan lisääminen 	<p>Härkätien sosiaali- ja terveystalvveluiden yhteistoiminta-alue</p> <p>Vammaistyön kehittäminen:</p> <ol style="list-style-type: none"> Nykyisillä resursseilla Täydennyskoulutusmäärärahat ja oman henkilöstön hyödyntäminen koulutuksissa. Toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönottoon varatut resurssit. Sopivan tilan löytäminen tukipisteelle (Aspan tila ja toiminnan kehittäminen?). Työ kunnan omana toimintana resursseja lisäämällä tai ostopalveluna. Toimintakeskushankkeelle 	<p>Härkätien sosiaali- ja terveystalvveluiden yhteistoiminta-alue</p> <p>Vammaistyön kehittäminen:</p> <ol style="list-style-type: none"> Vammaispoliittisen ohjelman valmistuminen. Vammaisneuvoston perustaminen. Palvelut perustuvat palvelutarvearvioon ja palvelusuunnitelmat on laadittuna. Palaute toiminnanohjausjärjestelmästä ja asiakkaan luona vietetyn ajan keston seuraaminen vuosittain. Tukipisteen perustaminen.

	<p>(erityisesti lähihoitajien). Vastuutahona lautakunta.</p> <p>6. Laaditaan kehitysvammaisten laitospaikkojen purkamisesta selvitys.</p> <p>7. Erityisryhmien yhteinen tila, josta saa ohjausta ja apua arjessa selviytymiseen myös iltapäivään ja viikonloppuisin.</p> <p>8. Toimintakeskus-hankkeen toimeenpano valtuustokauden aikana. Toimintakeskukselle uusien tilojen etsiminen tai lisäsiiven rakentaminen.</p> <p>9. Ikäneuvolassa tehtävän yksilökohtaisen hyvinvointikartoituksen laatiminen oman osallisuuden vahvistamiseksi.</p> <p>10. Kuntalaisraati / tiedottaminen / julkinen keskustelu</p>	rahoituksen varaaminen.	
--	---	-------------------------	--

2) Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet

Kuntalaisten osallisuuden lisääminen ja järjestöyhteistyön kehittäminen

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
<p>Lieto</p> <p>1. Järjestötyön parempi koordinointi Kumppanuutta ja yhteistyötä - yhdistysohjelman avulla, jolloin palvelutarjonta kehittyy ja tiedotus on tehokkaampaa.</p> <p>2. Kuntalaisten arvio omista vaikutusmahdollisuuksistaan on pysynyt keskivertoa parempana</p>	<p>Lieto</p> <p>1.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Järjestöparlamenttien tmv. järjestöfoorumien aloittaminen, vastuutahona toimialojen johtoryhmä, joka päättää vastuuhenkilöt • Palvelusopimusten laatiminen eri järjestöjen kanssa. Vastuutahona toimialat. <p>2.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uusien kanavien hyödyntäminen tiedotuksen kehittämisessä • Asiakastyytyväisyyskyselyt • Valtuuston kyselytunti - käytännön aloittaminen • Kuntakierrosten käynnistäminen • Vuorovaikutteiset yleisötilaisuudet kuntalaisille 	<p>Lieto</p> <p>1. Nykyisillä resursseilla palveluhankinnoista ja -järjestämisestä vastaavat henkilöt.</p>	<p>Lieto</p> <p>1.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Säännöllinen yhteistyö on aloitettu ja toimii aktiivisesti. • Järjestöjen kanssa on tehty palvelusopimuksia nykyistä enemmän valtuustokauden lopussa. • Järjestöparlamentti on perustettu ja toimii aktiivisesti.
<p>Marttila</p>	<p>Marttila</p>	<p>Marttila</p>	<p>Marttila</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Monipuoliset ja aktivoivat harrastus- ja osallistumismahdollisuudet 	<ul style="list-style-type: none"> • Suunnitelmallinen yhteistyö järjestöjen kanssa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vapaa-aikatoimi, kunnassa toimivat järjestöt 	<ul style="list-style-type: none"> • Harrastus- ja osallistumismahdollisuuksien määrä
<p>Tarvasjoki</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osallistuva ja aktiivinen yhteisö 	<p>Tarvasjoki</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kuntalaiskahvilat, min. 2 x vuodessa. Vastuutahona kunnanhallitus. 2. Positiivisuuden lisääminen kaikessa toiminnassa 3. Kunnan ja kolmannen sektorin aktiivinen yhteistyö 	<p>Tarvasjoki</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koordinointivastuu kunnanhallitus 	<p>Tarvasjoki</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Osallistujamäärät 2. Arvio kehityksestä 3. Myönteinen näkyvyys mediassa ja viestinnässä
<p>Koski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Järjestötyön koordinointi ja kolmannen sektorin kiinteämpi yhteys kunnan päätöksentekoon 	<p>Koski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhtenä kuntastrategian painopistealueena, toimialojen kautta 	<p>Koski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osana toimialojen työtä 	<p>Koski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konkreettinen yhteistyö viranhaltijoiden, lautakuntien ja toimijoiden kesken.
<p>Härkätien sosiaali- ja terveystalouden yhteistoiminta-alue</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Järjestöjen lapsille, nuorille ja lapsiperheille suunnatut ehkäisevät palvelut integroituvat kunnan peruspalveluihin. Oikealla työnjaolla 	<p>Härkätien sosiaali- ja terveystalouden yhteistoiminta-alue</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Järjestetään yhteistyöverstas yhteistyössä Härkätien kuntien sosiaalitoimen ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja MLL:n eri toimijoiden kanssa. 	<p>Härkätien sosiaali- ja terveystalouden yhteistoiminta-alue</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kunnan ja järjestöjen työntekijöiden työaika 3 x 3 tunnin verstas yhteistyössä MLL:n kanssa. 2. Nykyisillä resursseilla 	<p>Härkätien sosiaali- ja terveystalouden yhteistoiminta-alue</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Löydetyt yhteistyömahdollisuudet, arvioidut säästöt oikein kohdennetusta työnjaosta ja uudet ehkäisevät

<p>2. saavutetaan varhaisempaa tukea ja kustannussäästöjä. Kunnan myöntämät avustukset järjestöille tukevat sovittua työnjakoa ja toimintasuunnitelmaa.</p> <p>3. Tukea tarvitsevien, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen</p>	<p>Verstaassa tarkastellaan kuntien ehkäisevää työtä ja konkretisoidaan kunnan ja järjestön välistä työnjakoa.</p> <p>2. Laaditaan avustusten myöntämiskriteerit ja laitetaan avustukset julkiseen hakuun.</p> <p>3. Laaditaan lastensuojelusuunnitelmat Härkätien kuntiin. Vastuutahona sosiaalijohto.</p>		<p>2. tukimuodot. Avustusten myöntämiskriteerit on laadittu ja avustukset ovat julkisesti haettavana vuosittain.</p> <p>3. Lastensuojelusuunnitelman valmistuminen vuonna 2015</p>
--	---	--	--

3) Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet

Terveyden edistäminen

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
<p>Lieto</p> <p>1. Liikunta- ja harrastusmahdollisuuksien ylläpitäminen ja hyöty- ja arkiliikunnan lisääminen</p> <p>2. Työkyvyn ylläpitäminen</p> <p>3. Työttömien aktivointi ja kuntoutus työelämään.</p>	<p>Lieto</p> <p>1.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kevyen liikenteen väylien ja ulkoilualueiden parantaminen, vastuutahone liikenneturvallisuusryhmä ja sivistys. • Terveelliset ja turvalliset 	<p>Lieto</p> <p>1.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaavoituksen ja teknisen toimen nykyisillä resursseilla yhteistyössä sosiaali- ja terveys- ja sivistystoimen kanssa. <p>2. Terveydenhoitajan</p>	<p>Lieto</p> <p>1.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaavoituksessa on merkitty suositusten mukaisesti kevyen liikenteen väylät ja ulkoilualueet ja kunnossapitoon on

	<p>koulu- ja päivähoitopihat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ikäihmisten toimintakykyä ylläpitävän toiminnan kehittäminen <p>2. Työttömien terveystarkastusten vakinaistaminen osaksi kunnan palvelua. Vastuutahona sote ja sivistys.</p> <p>3. Matalan kynnyksen palvelujen lisääminen.</p>	<p>resurssi on osoitettu työttömien terveystarkastuksiin.</p> <p>3. Kuntouttavan työtoiminnan ryhmien ja monipuolisuuden lisääminen osana työllistämistä.</p>	<p>varattu määrärahat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tapaturma- ja työsuojeluilmoitusten väheneminen. • Kansalaisopiston toimintaan osallistuneiden määrä vuodessa, ryhmätoiminnan ja päiväkeskustoiminnan määrä <p>2. Työttömien terveystarkastusten jatkuminen vakinaisena toimintana.</p> <p>3. Erilaisia kuntouttavia toimintoja on tarjolla työllistymisen ja työkyvyn edistämiseksi nykyistä enemmän. Pitkäaikaistyöttömyys vähenee.</p>
<p>Marttila</p> <p>1. Työkyvyn ylläpitäminen ja päihde- ja mielenterveysongelmien ehkäisy</p> <p>2. Kansansairauksien ehkäiseminen</p> <p>3. Monipuoliset ja</p>	<p>Marttila</p> <p>1.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pitkäaikaistyöttömien ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan jatkaminen. • Ei-työkuntoisten ohjaaminen 	<p>Marttila</p> <p>1. Osa-aikainen kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja sosiaalitoimen järjestämänä.</p> <p>2. Vapaa-aikatoimi</p> <p>3. Vapaa-aikatoimi,</p>	<p>Marttila</p> <p>1. Asiakasmäärät</p> <p>2. Käyttöänon toteutuminen</p> <p>3. Harrastus- ja osallistumismahdollisuuksien määrä ja kotijumppaohjeiden</p>

<p>aktivoivat harrastus- ja osallistumismahdollisuudet ikäihmisille</p>	<p>terveystarkastuksiin tehokkaammin sosiaalipalvelujen kautta ja terveystarkastuksiin panostaminen.</p> <p>2. Liikuntaneuvonta.fi -sivuston käyttöönotto.</p> <p>3.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaikenkuntoisille ikääntyville henkilöille tarjotaan kohdennettuja liikuntapalveluja • Tavoitteelliset kotijumppaohjeet kotona asuville ikäihmisille • Esteettömän ulkoilureitin toteuttaminen kunnan keskustaan, jonka varrella on riittävä määrä penkkejä. 	<p>järjestöt ja vanhuspalvelut, tekninen toimi, seurakunta</p>	<p>laatumisen toteutuminen. Esteettömän ulkoilureitin toteuttaminen.</p>
<p>Koski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terveyden edistäminen kaikissa kansanryhmissä 	<p>Koski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhtenä kuntastrategian painopistealueena. 	<p>Koski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimialoille talousarviolaadinnan yhteydessä 	<p>Koski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Väestön toiminnallisuus ja tarvevakioitujen sote -kustannusten seuranta
<p>Härkätien sosiaali- ja terveystalouden yhteistoiminta-alue</p> <p>1. Mielenterveys- ja</p>	<p>Härkätien sosiaali- ja terveystalouden yhteistoiminta-alue</p> <p>1. Härkätien sosiaali- ja</p>	<p>Härkätien sosiaali- ja terveystalouden yhteistoiminta-alue</p> <p>1. Härkätien alueen</p>	<p>Härkätien sosiaali- ja terveystalouden yhteistoiminta-alue</p> <p>1. Hankkeen</p>

<p>päihdepalvelujen sekä aikuissosiaalityön kehittäminen</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Kansansairauksien ehkäiseminen. 3. Erityisryhmien työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen 	<p>terveyspalvelut osallistuvat Palvelumuotoilulla parempia palveluja riskiryhmille -Kaste-hankkeeseen. Vastuutahona Härkätien mielenterveys- ja päihdepalvelut.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Terveysliikuntastrategian laatiminen Härkätien alueelle. Sosiaali- ja terveyspalvelut yhteistyössä vapaa-aikatoimien kanssa. 3. Kaikkien kuntien erityisliikunnan kehittäminen yhteistyössä kuntien kanssa 4. Lisätään yhteistyötä vammaisjärjestöjen kanssa erityisesti liikuntamahdollisuuksien parantamiseksi erityisryhmille, esim. vertaisohjaajia kouluttamalla. 5. Palvelusivustojen hyödyntäminen (liikuntaneuvonta.fi, soveli.fi) 	<p>kuntien omarahoitus Kaste-hankkeessa.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Nykyisillä resursseilla liikuntapaikkasuunnitelman pohjalta. 3. Lisätään järjestö- ja vertaistuen käyttöä liikunnan edistämiseksi. Lietoon perustetaan kaksi uutta erityisliikunnanohjaajan toimea, jotta pystytään palvelemaan kaikkia erityisryhmiä. 4. Ohjataan sähköisten sivustojen käyttöön nykyisillä resursseilla. 	<p>eteneminen ja tulosten juurtuminen käytännön toimintaan.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Terveysliikunnan suositukset ja liikuntaneuvonta ovat käytössä. 3. Liikuntaohjausta hankitaan nykyistä enemmän järjestöiltä ja vertaistukena kohdennetuilla avustuksilla ja erityisliikunnanohjaukseen on lisätty voimavaroja. 4. Ammatillinen kehittyminen liikkumiseen ohjaamisessa.
---	---	--	---

4) Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet

Työllisyyden edistäminen

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Lieto <ul style="list-style-type: none">• Elinkeinotoiminta• Kaavoitus• Hankintapolitiikka• Kunta suurimpana työllistäjänä• Työllisyyden aiesopimuksen ylläpitäminen	Lieto <ul style="list-style-type: none">• Aktiivinen maapolitiikka• Myönteisen yritysilmapiirin ylläpitäminen• Kunnan maavaranto• Yhteistyö yrittäjien kanssa• Kuntouttavan työtoiminnan vakiinnuttaminen osaksi kunnan toimintaa.• Aktivoidutaan alueen yhdistyksiin ja järjestöihin --> järjestöstrategia.• Kummiyritystoiminta• Vammaisten päivä- ja työtoimintamallien tukeminen kunnissa sekä mahdollisuuksien mukaan yritysmaailmassa.• Kansalaisopiston kurssitarjonnan kehittäminen erityisryhmille.• Vammaisten työllistymistä edistävien hankkeiden	Lieto <ul style="list-style-type: none">• Kunnan maavaranto• Yhteistyö yrittäjien kanssa• Myönteinen yritysilmapiiri• Nykyresurssien puitteissa tarkastellaan työnjakoa: Kisällikellarin toiminnan kehittäminen, sosiaali- ja terveystoimi vastaa nykyistä enemmän aktivoinnista ja kuntouttavasta työtoiminnasta pitkäaikaistyöttömien osalta, vammaisten päivä- ja työtoimintaa kehitetään, kansalaisopisto tarjoaa erityisryhmille kurseja oman elämän hallintaan ja työllistymisen	Lieto <ul style="list-style-type: none">• Valtakunnalliset yritysilmapiirin mittaukset• Työpaikkojen määrä kunnan alueella• Työttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrä• Työllisyyden aiesopimus on voimassa sosiaali- ja terveystoimen rooli kuntouttavassa työssä on selkeä.• Kansalaisopiston kurssitarjonta• Hankerahoitusta on saatu vammaisten työllistymisen edistämiseen.

	hyödyntäminen	edistämiseen.	
<p>Marttila</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Erityisryhmien työllisyyden edistäminen 2. Pitkäaikaistyöttömien aktivointi ja työllistymisen edistäminen 3. Nuorten työllisyyden tukeminen 	<p>Marttila</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <ul style="list-style-type: none"> • Kuntouttavan työtoiminnan vakiinnuttaminen osaksi kunnan toimintaa osa-aikaisen ohjaajan työpanoksella. • Vammaisten päivä- ja työtoimintamallien tukeminen kunnissa sekä yrityksissä. Hankkeiden hyödyntäminen • Kansalaisopiston kurssitarjonnan kehittäminen erityisryhmille 2. Kummiyritystoiminnan kehittäminen 3. Nuorten työllistämisen edistäminen kunnassa ja yrityksissä 	<p>Marttila</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Järjestöjen mukaan saaminen 2. Paikalliset yritykset ja yhdistykset 3. Kunnan kesätyöpaikat ja kunnan maksama kesätyöllistämistuki yrityksille. 	<p>Marttila</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Asiakasmäärät 2. Kummiyritystoiminnan käynnistäminen kunnassa 3. Nuorten työllistymismäärä
<p>Koski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aktiivinen ja tuloksellinen elinkeinopolitiikka 2. Erityisryhmien tukeminen työelämään 	<p>Koski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Monipuolisen ja elinkeinotoimintaa tukevan kaavoituksen aikaansaaminen ja yritysneuvonnan ja - 	<p>Koski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elinkeinlautakunta ja kunnanhallitus 2. Sosiaalitoimesta 3. Kaikilla toimialoilla osana 	<p>Koski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Työpaikkaomavaraisuus ja yrittäjäkyselyt, toimintamahdollisuuksikartoitukset.

3. Nuorisotakuun toteuttaminen	koulutuksen toiminnan kehittäminen 2. Työpajat ja työllistymiskerhot 3. Nuorille tarjottavat kesätyöt ja aktiivinen tuki opintojen suuntaamisessa ja työllistymisessä	palvelutuotantoa	2. Toimenpiteiden vaikuttavuus, mm. työpaikkojen määrä ja työttömyysprosentti 3. Nuorten sijoittuminen ja hyvinvointimittaristo
--------------------------------	---	------------------	--

5) Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet

Tiedotuksen lisääminen kunnan palveluista ja erityisesti järjestöjen tuottamista täydentävistä palveluista.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Lieto 1. Järjestö- / kuntalaisyhteistyön lisääminen 2. Liedon kunnan tiedotuksen parantuminen	Lieto 1. Liedon yhdistysohjelman koordinoitu toimeenpano. Järjestöt ilmoittavat omatoimisesti omalla osastollaan Liedon kotisivuilla. 2. <ul style="list-style-type: none"> • Tiedotusohjeiden toteuttaminen • Turun sanomat, Turun tienoo ja Auranmaan viikkolehti toimivat keskeisenä 	Lieto 1. Kunnan omat www-sivut. 2. Osastojen vastuuhenkilöt.	Lieto 1. Järjestöt tiedottavat toiminnasta kunnan kotisivuilla Yhdistystieto.fi -palvelun kautta. 2. Paikallislehdessä on säännöllisesti tiedotusta kunnan toiminnasta.

	tiedotuskanavana		
Marttila <ul style="list-style-type: none"> • Toimiva neuvonta- ja palveluohjausjärjestelmä 	Marttila <ol style="list-style-type: none"> 1. Ajantasaiset palveluesitteet saatavilla kunnan eri toimipisteissä ja kotisivuilla 2. Palveluista tiedottamisessa hyödynnetään kotiin jaettavaa kuntatiedotetta 3. Kotisivujen ajantasaisuuden varmistaminen 4. Vanhusneuvoston tiedottava rooli 	Marttila <ol style="list-style-type: none"> 1. Kunnan toimialat ja keskustoimisto 2. Vapaa-aikatoimi ja kunnan muut toimialat 3. Kunnan hallintokunnat 4. Vanhustyönjohtaja / sosiaalitoimi 	Marttila <ol style="list-style-type: none"> 1. Esitteiden ajantasaisuus ja määrä 2. kuntatiedotteen kehittäminen 3. Ajantasaisuus 4. Vanhusneuvoston aktiivisuuden kehittämisen eteneminen
Tarvasjoki <ul style="list-style-type: none"> • Toimivat ja laadukkaat palvelut 	Tarvasjoki <ol style="list-style-type: none"> 1. Kuntalaisten lähipalveluiden turvaaminen 2. Palveluiden kehittäminen asiakas- ja kuntalaistarpeisiin vastaten 	Tarvasjoki <ul style="list-style-type: none"> • Toimialat vastaavat 	Tarvasjoki <ol style="list-style-type: none"> 1. Kuntalaiskyselyt 2. Asiakaspalaute
Koski <ul style="list-style-type: none"> • Järjestö- / kuntalaisyhteistyön lisääminen. 	Koski <ul style="list-style-type: none"> • Kunnan aktiivinen rooli yhteydenpidossa kuntalaisiin, yhdistyksiin ja yrityksiin. 	Koski <ul style="list-style-type: none"> • Kaikki toimialat ja viranhaltijoiden saavutettavuus. 	Koski <ul style="list-style-type: none"> • Tilaisuuksien lukumäärä, kotiin jaettavat tiedotteet, asioiden valmistelun avoimuus.
Härkätien sosiaali- ja	Härkätien sosiaali- ja	Härkätien sosiaali- ja	Härkätien sosiaali- ja

terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue	terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue	terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue	terveyspalveluiden yhteistoiminta-alue
<ol style="list-style-type: none"> 1. Parempi tiedotus kunnan palveluista ja ajankohtaisista asioista. 2. Tiedottaminen kunnallisista ja yksityisen palveluvaihtoehdoista. 3. Asiakas- ja kuntalaispalautteen kerääminen säännöllisesti. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tiedotuksen lisääminen esim. kansalaisopiston tiedotuksen yhteyteen. Lisäksi Turun tienoeseen ilmoitukset. 2. Palveluoppaiden laatiminen www-sivujen lisäksi kohdennetusti eri ryhmille esim. ikäihmiset, alle kouluikäiset jne. 3. Ruskan infotaulutiedotuksen laajentaminen. 4. Palveluohjaajille oma ilmoitustaulu Liedon kotisivuille ja kunnantalolle. 5. Jatkuvan palautteen kerääminen jatkuvasti ja kunnanhallitukselle tiedoksi kaksi kertaa vuodessa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nykyresursseja paremmin hyödyntämällä kohdat 1-4. 	<ul style="list-style-type: none"> • www-sivut ovat toimivat, suunnattuja palveluoppaita on olemassa, kuntalaispalaute kootaan 2 x vuodessa toiminnan suunnittelussa huomioitavaksi.

6) Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet

Varhaisen välittämisen ja oppilashuoltotyön kehittäminen entistä paremmaksi ja tasalaatuisemmaksi Härkätien alueella.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Lieto <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelman päivittäminen uuden lain mukaiseksi. 	Lieto <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelma laaditaan uuden lain mukaiseksi. 	Lieto <ul style="list-style-type: none"> • Nykyisillä resursseilla. 	Lieto <ul style="list-style-type: none"> • Suunnitelma valmistuu viimeistään vuonna 2015.
Marttila <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelman päivittäminen uuden lain mukaiseksi. 	Marttila <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelma laaditaan uuden lain mukaiseksi. 	Marttila <ul style="list-style-type: none"> • Nykyisillä resursseilla. 	Marttila <ul style="list-style-type: none"> • Suunnitelma valmistuu viimeistään vuonna 2015.
Tarvasjoki <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelman päivittäminen uuden lain mukaiseksi. 	Tarvasjoki <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelma laaditaan uuden lain mukaiseksi. 	Tarvasjoki <ul style="list-style-type: none"> • Nykyisillä resursseilla. 	Tarvasjoki <ul style="list-style-type: none"> • Suunnitelma valmistuu viimeistään vuonna 2015.
Koski <ul style="list-style-type: none"> • Hallittu ja vaikuttava toimintamalli varhaisen tukemisen kehittämiseksi. • Oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelman päivittäminen uuden lain mukaiseksi. 	Koski <ul style="list-style-type: none"> • Moniammatillinen Verkko – toiminta ja aktiivinen oppilashuoltotyö. • Oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelma laaditaan uuden lain mukaiseksi. 	Koski <ul style="list-style-type: none"> • Osana palvelutuotantoa • Nykyisillä resursseilla. 	Koski <ul style="list-style-type: none"> • Hyvinvointimittaristo • Suunnitelma valmistuu viimeistään vuonna 2015.
Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden	Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden	Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden	Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluiden

yhteistoiminta-alue	yhteistoiminta-alue	yhteistoiminta-alue	yhteistoiminta-alue
<p>Oppilashuollon kehittäminen</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tehdään arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta Härkätien alueella 2. Härkätien alueen yhteisen oppilashuollon toimintamallin laatiminen kirjallisesti. 3. Oppilaitoskohtaisten oppilashuollon toimintamallien rakentaminen 4. Käytettävissä olevien resurssien kartoitus ja dokumentointi 5. Monialaisen oppilashuollon ohjausryhmän perustaminen Härkätien alueelle 6. Tiedonkulun parantaminen hallintokuntien (opetus-sos.toimi-terveydenhuolto)(esiopetus-alakoulu-yläkoulu) välillä 7. Järjestöjen vapaaehtoisen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lasketaan oppilashuoltoryhmien käsittelemät oppilasasiat 2. Laaditaan Härkätien alueen yhteinen oppilashuollon toimintamalli 3. Laaditaan oppilaitoskohtaiset oppilashuollon toimintamallit 4. Lasketaan oppilashuollon käytettävissä olevat resurssit (psykologit, kuraattorit, terveydenhoitajat jne.) ja verrataan niitä oppilashuollon käsittelemiin oppilasasioihin->Tarvitaaanko lisäresurssointia? 5. Perustetaan monialainen oppilashuollon ohjausryhmä Härkätien alueelle koordinoimaan alueen oppilashuoltotoimintaa 6. Kirjataan tiedonkulun toimintamalli 7. Oppilashuoltohenkilöstö 	<ul style="list-style-type: none"> • Toimet (asiakirjojen päivitys) toteutettavissa pääosin Härkätien alueen nykyisin resurssein. • Oppilashuollon resursseja (psykologit, kuraattorit, terveydenhoitajat jne.) voidaan joutua lisäämään. • Osittain raha-automaattiyhdistyksen tukemaa, osittain kunta varaa määrärahan tukihenkilö- ja kaveritoimintaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tehdyt asiakirjat ja päivitetty toimintatavat • Resurssien määrä lainsäädännön mukainen • Tukisuhteiden määrä ja tukisuhteille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

<p>tukihenkilötoiminnan ja kaveritoiminnan kytkeminen osaksi lasten ja nuorten ehkäisevää tukea</p>	<p>perehtyy järjestöjen tarjoamiin mahdollisuuksiin ja ohjaa oppilaita näiden palvelujen piiriin.</p>		
<p>Härkätien sosiaali- ja terveysterveystoiminta-alue</p> <p>Varhainen tuki</p> <ul style="list-style-type: none"> • Varhaisen tuen työ on osa kunnan ja peruspalveluiden palvelu valikkoa • Järjestöjen varhaisen tuen palvelujen kytkeminen osaksi kunnan palveluja • Perheen arjen helpottaminen 	<p>Härkätien sosiaali- ja terveysterveystoiminta-alue</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapsiperheiden kodinhoitoapua lisätään perheille. • Ennaltaehkäisevien työmuotojen kehittäminen kunnissa. • Tiedotetaan varhaisen tuen työstä riittävästi ja systemaattisesti • Kehitetään työskentelyä monialaisesti palvelemaan eri peruspalveluissa olevia lapsia, nuoria ja heidän perheitään • Kehitetään erilaisia monialaisia varhaisen tuen yhteistyömuotoja • Selvitetään järjestöjen tarjoamat varhaisen tuen palvelut; tukihenkilötoiminnat lapsille, nuorille ja lapsiperheille, 	<p>Härkätien sosiaali- ja terveysterveystoiminta-alue</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapsiperheiden kodinhoitoavun lisäämiseksi vaadittavat resurssit. • Varhaisen tuen työntekijän työpanos • muiden lasten ja nuorten ja heidän perheidensä kanssa työskentelevien työntekijöiden työpanos? • Järjestöjen esim. MLL:n, seurakunnan, liikunjärjestöjen ja partion ammatillisesti ohjattu vapaaehtoistyö • RAY:n avustukset varhaisen tuen palveluihin 	<p>Härkätien sosiaali- ja terveysterveystoiminta-alue</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lastensuojeluilmoitusten määrä on vähentynyt • Avohuollon asiakasmäärien väheneminen • Huostaanotot ja sijoitukset ovat vähentyneet. • Toteutuneet tukisuhteet, vertaisryhmät, osallistujat, palaute osallistujilta

	vertaisryhmät ja muut avoimet tukimuodot		
--	--	--	--

7) Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet

Monimuotoisen asuntokannan lisääminen Liedossa.

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
<p>Lieto</p> <ul style="list-style-type: none"> • Esteettömien ja pienten asuntojen ja vuokra-asuntojen tarpeeseen vastaaminen asuntopolitiikalla koko Liedon alueella • Lisätään eri elämänvaiheisiin sopivia asuntoja Liedon alueella 	<p>Lieto</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lisätään vuokra-asuntojen määrää erilaisiin asuntotarpeisiin pystytään vastaamaan. Vastuutahona kaavoitus ja hallinto. • Lisätään erilaisia asumis- ja hallintamuotoja Liedon asuntomarkkinoille. • Hyödynnetään koko Härkätien yt-alueen asuntokantaa. 	<p>Lieto</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asuntopoliittiset toimenpiteet 	<p>Lieto</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erityisryhmien on saatava asunto 3 kuukaudessa.

8) Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet

Ikäihmisten ja erityisryhmien kotona pärjäämisen tukeminen mahdollisimman pitkään

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Lieto	Lieto	Lieto	Lieto

<ol style="list-style-type: none"> 1. Ennakoivat palvelut tarpeeksi ajoissa ja ikäihmisten osallistumisen tukeminen. 2. Asuntotarpeen tyydyttäminen (vanhojen korjaaminen ja uudet asunnot) 3. Kotihoidon vahvistaminen 4. Omaishoitajuuden lisääminen 5. Kuntouttavan ryhmätoiminnan kehittäminen 6. Tehostetun palveluasumisen ja perhehoidon riittävyys. 7. Erityisryhmien "elämän" suunnittelu ja valmistautuminen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ikäneuvolassa tehtävän hyvinvointikartoitusten muuttaminen kokonaisvaltaisemmaksi. 2. Pienten ja esteettömien vuokra-asuntojen lisääminen. Vastuutahona kaavoitus ja hallinto. 3. Kotihoidon resurssien lisääminen ja varmistaminen. 4. Omaishoidon kriteerien tarkistaminen ja yhdenmukaistaminen Härkätien alueella mukaillen kansallista omaishoidon kehittämisohjelmaa. 5. Päivätoiminnan laajentaminen ja muistiryhmien lisääminen. 6. Palveluasumisen suunnitelman laatiminen, jotta paikkojen määrä vastaa tarvetta. 7. Nuorten asumisharjoittelu intervallijaksoilla. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ikäneuvola ja palveluohjaus 2. Asuntopoliittiset toimenpiteet 3. Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosittaiset tavoitteet ja toimenpiteet 4. Nykyresurssilla 5. Järjestöyhteistyötä ja kuntouttavaa työtä toteuttava henkilöstö 6. Kunnan talous- ja toimintasuunnitelma 7. Kunnan talous- ja toimintasuunnitelmassa varataan asumispalveluihin ja asumisen ohjaamiseen määrärahoja vuosittain 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Raportoidaan kuukausittain. Tehdään kaikille 70 ja 80 vuotta täyttävälle. 2. Asunnon saa kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä. 3. Välitön asiakastyö ja palvelutarve suhteessa tarjottuun palveluun vanhuspalvelulain mukaisesti. 4. Härkätien alueella on omaishoidolle yhtenäiset kriteerit. 5. Ryhmätoimintaa erityisryhmille on nykyistä enemmän. 6. ASPA-palveluasumisselvityksen mukaisiin toimenpiteisiin ryhdytty ja vammaispoliittinen ohjelma tavoitteineen laadittu.
---	--	---	--

<p>Marttila</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kotona asumisen mahdollistava palvelujärjestelmä 2. Asiakkaan kotona selviämistä ja omaishoitajan jaksamista tukeva omaishoidon tuen järjestelmä 3. Onnistuneet hoito- ja palvelusijoitukset 	<p>Marttila</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Toimiva kotihoito- ja tukipalvelujärjestelmä (sekä vanhusten 1. rivitalon asuntojen peruskorjaaminen esteettömiksi) 2. Yhteistyötä seurakunnan ja järjestöjen kanssa kehitetään 3. Sijoitukset tehdään kriteerien ja palvelutarpeen arvioiden mukaisesti 	<p>Marttila</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sosiaalitoimi 2. Sosiaalitoimi, järjestöt ja seurakunta 3. Sosiaalitoimi 	<p>Marttila</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kotihoidon asiakkaiden määrä 2. Järjestelmän kehittämisen ja yhteistyön edistämisen seuranta. Tilaisuuksien määrä. 3. Asiakastytyväisyys ja taloudelliset mittarit.
<p>Koski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Varhainen tukeminen ja resurssien kohdentaminen. 2. Ikäihmisten toimintakyvyn ja kotona asumisen tukeminen. 3. Kotipalvelutyön sisällön tarkastaminen ja toimintatapojen yhtenäistäminen Härkätien yhteistoiminta-alueella. 	<p>Koski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Palvelutuotannon resurssipainotukset siten, että varhainen tukeminen ei jää puheen tasolle. 2. Kuntouttavan työotteen käyttäminen ja päivätoiminnan lisääminen. 3. PUMPPU –hanke ja yhteistoiminta-alueen valmistelu. 	<p>Koski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kunnanvaltuusto. 2. Sosiaalitoimi. 3. Sosiaalitoimi. 	<p>Koski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tarvevakioidut kustannukset. 2. Päivätoiminnan toteutumisen ja toimintakyvyn arviointi. 3. Kotipalveluhenkilöstön välittömään asiakastyöhön käytetyn työajan lisääntyminen.

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

6. Valtuustokausittaisen hyvinvointikertomuksen hyväksyminen

Hyväksytty valtuustossa osaksi kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua

Kosken kunnanvaltuusto hyväksyi hyvinvointikertomuksen 12.5.2014, Liedon kunnanvaltuusto hyväksyi hyvinvointikertomuksen 24.3.2014, Marttilan kunnanvaltuusto hyväksyi hyvinvointikertomuksen 14.4.2014 ja Tarvasjoen kunnanvaltuusto hyväksyi hyvinvointikertomuksen 28.4.2014.